

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Asistence při začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Debora Bujoková
Vedoucí práce: Mgr. Tereza Stacho

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci dne 24. dubna 2024

Jméno Příjmení: Debora Bujoková

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí práce, paní Mgr. Tereze Stacho za její obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování také patří celé mé rodině a přátelům, za podporu ve studiu.

Obsah

Seznam zkratk	9
Seznam tabulek a grafů	10
Úvod	11
1 Představení tématu	12
1.1 Cíl práce	12
1.2 Vymezení pojmů	12
1.3 Popis výchozího stavu	14
2 Sociální práce v českém školství	17
2.1 Legislativní kontext	17
2.2 Školská sociální práce	18
2.3 Sociální pracovník ve školském prostředí	18
2.3.1 Legislativní ukotvení profese sociální pracovník ve školství	19
2.3.2 Využití profese sociální pracovník ve školství	19
2.3.3 Statistické údaje o pozici školského sociálního pracovníka	20
2.3.4 Financování školního sociálního pracovníka	21
2.3.5 Důvody, proč není profese sociální pracovník ve školství	22
3 Příjemci pomoci	23
3.1 Žáci s odlišným mateřským jazykem	23
3.1.1 Cizinci vzdělávající se na základních školách v ČR	24
3.2 Rodiny	25
3.3 Komunity	25
4 Integrace	27
4.1 Integrační bariéry	27
4.1.1 Jazyk	28
4.1.2 Kultura	28
4.1.3 Předsudky a diskriminace	29
5 Teorie a metody sociální práce s cizinci	30
5.1 Interkulturní práce	30
5.2 Antiopresivní přístup	32
5.3 Systemický přístup	32
6 Sociální politika v oblasti práce s cizinci	34
6.1 Integrační politika	34
6.2 Vzdělávací politika	36
6.2.1 Inkluzivní vzdělávání	36
6.2.2 Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+	37

7	Propojení tématu s etikou	39
8	Rešerše.....	41
9	Analýza potřebnosti.....	43
9.1	Přehled dat.....	43
9.1.1	Rozhovor	44
9.2	Specifika cílové skupiny.....	47
9.3	Příčiny problému a jeho důsledky	48
9.4	Stakeholderi.....	49
9.5	Úspěšný příklad projektů v České republice a zahraničí.....	50
9.6	Závěry analýzy potřebnosti	51
10	Kamarádi ze všech koutů – projekt na začlenění dětí cizinců do Základní a Mateřské školy	
	Příkazy.....	53
10.1	Cíl projektu.....	53
10.2	Cílová skupina.....	53
10.3	Klíčové aktivity a indikátory splnění projektu	54
10.3.1	Klíčová aktivita 1: Vytvoření infrastruktury a týmu	55
10.3.2	Klíčová aktivita 2: Příprava.....	56
10.3.3	Klíčová aktivita 3: Registrace účastníků a úvodní setkání.....	57
10.3.4	Klíčová aktivita 4: Průběh.....	58
10.3.5	Klíčová aktivita 5: Ukončení.....	60
10.4	Výstupy a výsledky projektu	60
10.5	Popis přidané hodnoty projektu.....	61
10.6	Management rizik	61
10.7	Harmonogram.....	63
10.8	Rozpočet.....	64
10.9	Strukturované představení intervenční logiky projektu	66
	Závěr.....	68
	Bibliografie.....	69
	Seznam příloh.....	75
	Přílohy	77

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

Kč – Koruna česká

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

MVCR – Ministerstvo vnitra České republiky

USA – Spojené státy americké

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Počet zahraničních studentů na základních školách v průběhu let	15
Graf 2: Počty zahraničních studentů na různých typech škol ve školním roce 2022/2023	16
Graf 3: Harmonogram projektu	63
Tabulka 1: Národnosti žáků	24
Tabulka 2: Přehled projektu	54
Tabulka 3: Přehled rizik	62
Tabulka 4: Projektový rozpočet	65
Tabulka 5: Logický rámec projektu	66

Úvod

Různorodost etnického složení obyvatelstva v České republice, stejně jako v mnoha dalších zemích, se neustále zvyšuje. V posledních letech dochází k značnému nárůstu migrujících rodin. Rodiny do České republiky migrují z mnoha důvodů, některé sem přichází za vyhlídkou lepší budoucnosti ve formě bydlení, nabídky práce, dostupného zdravotnictví a kvalitního vzdělání pro své děti. Velké množství lidí migruje, aby uniklo válečným konfliktům ve svých zemích. Součástí rodin jsou i děti školou povinné. V České republice je výhodou, že je nabízeno bezplatné vzdělání všem. Přesto ale není snadné úspěšně začlenit děti s cizím kulturním a jazykovým pozadím. Téma jsem si zvolila, protože je úzce propojené s oborem sociální práce a jeho aktuálnost je nezpochybnitelná.

Má bakalářská práce se zaměřuje na začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Cílem práce je zpracovat teoretický podklad, analýzu potřebnosti a navrhnout projekt, který bude zaměřený na podporu integrace dětí cizinců do škol. Projekt nabídne školám konkrétní nástroje, které pomohou snadnějšímu začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání.

Struktura práce je formulována tak, aby systematicky a komplexně zmapovala problematiku začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Počáteční kapitola čtenáři představí téma, kterým se práce zabývá. Po úvodní kapitole následuje teoretická část, která je orientovaná na hlubší pochopení tematiky. V této části je definována školská sociální práce a její legislativní ukotvení, dále také příjemci pomoci a integrace. Ostatní pro práci klíčové části se zabývají propojením tématu se sociální politikou, etikou a teoriemi a metodami sociální práce.

Praktická část je zacílena na Základní a Mateřskou školu Příkazy. Pro tuto školu je vytvořen bakalářský projekt, kterému předchází analýza potřebnosti, ve které jsem získala potřebná data pro návrh projektu. Součástí návrhu projektu jsou klíčové aktivity, rozpočet, harmonogram a logický rámec.

Má vnitřní motivace pro zvolení tohoto tématu pramení z toho, že bych si přála v budoucnu pracovat s dětmi. Věřím, že když se děti dobře začlení do školního prostředí, bude to mít pozitivní vliv na jejich budoucnost i na budoucnost společnosti. Mým cílem je prostřednictvím této práce přispět k pochopení a uplatňování metod, které podporují úspěšnou integraci dětí do škol, a to potencionálně povede k tomu, že budou mít větší šanci na úspěch v životě.

1 Představení tématu

Tato kapitola poskytuje první náhled na problematiku zabývající se začleněním dětí cizinců do základního vzdělávání. Cílem této kapitoly je připravit čtenáře na hlavní témata a obsah práce, poskytnout mu informace a kontext pro správné porozumění, kterým se tato práce zabývá. V následujících podkapitolách budou podrobněji představeny cíle, kterých bych v mé kvalifikační práci chtěla dosáhnout. Budou zde vymezeny klíčové pojmy a analyzován aktuální stav v České republice v souvislosti s integrací dětí cizinců. Tato kapitola tedy slouží, jako vstupní brána do dané problematiky.

1.1 Cíl práce

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na problematiku spojenou se začleněním dětí cizinců do základního vzdělávání. Hlavním cílem práce je zpracovat teoretický podklad, analýzu potřebnosti a návrh projektu. Navazujícím cílem je prozkoumat strategie, metody a výzvy spojené s tímto procesem a navrhnout efektivní přístupy k podpoře úspěšného začlenění dětí cizinců do školního prostředí. Důraz bude kladen na pochopení potřeb a specifických výzev, kterým děti cizinců čelí a na nalezení způsobů, jak těmto žákům poskytnout podporu a prostředí, ve kterém mohou plně rozvinout svůj vzdělávací potenciál a sociální dovednosti.

1.2 Vymezení pojmů

V rámci této kapitoly se zaměřuji na vymezení klíčových pojmů, které budou sloužit jako základní stavební kameny pro hlubší proniknutí do problematiky prezentované v této práci. Vymezení těchto pojmů je nezbytné pro dosažení jasného a konzistentního porozumění tématu. Pojmy, které předkládám ve své kvalifikační práci, úzce souvisí s tématem: Začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Pojmy pobytových statusů zmiňuji z důvodu, že děti, na které je zaměřena má práce, mohou mít různé pobytové statusy. Každý status má nárok na jinou podporu. Množství a efektivita podpory závisí na státu, který rozhodne, v jaké míře chce tyto osoby s různými pobytovými statusy integrovat do majoritní společnosti.

Migrace je stěhování jednotlivců nebo skupin v prostoru. Migrace je důležitým faktorem ve vývoji populace a má velký vliv na společenské a kulturní změny. S ekonomickým pokrokem se migrace stále zvyšuje. Migrace může být buď krátkodobá, dlouhodobá, trvalá nebo opakovaná (MVCR, 2024).

Organizace spojených národů definuje pojem **migrant** jako jedince, který pobývá mimo svou domovskou zemi po dobu delší než jeden rok. V této definici se nebere v úvahu důvod, proč osoba opustila svou zemi. Podle této definice to znamená, že turisté nebo lidé na pracovních cestách nejsou považováni za migranty. Pojem migrant je běžně označován i sezónní pracovník ze zahraničí (Amnesty international, b.d.). Tento pojem se používá na mezinárodní úrovni, v české legislativě se nevyskytuje, místo něj se používá pojem cizinec.

Pojem **cizinec** ukotvuje zákon č. 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Cizinec je v tomto zákoně definován jako: „*fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie*“ (zákon č. 326/1999 Sb. § 1).

Pojem **uprchlík** definuje sdělení č. 208/1993 Sb. Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků. V tomto sdělení je uprchlík osoba, která „*se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit*“ (sdělení č. 208/1993 Sb. Článek první).

O **mezinárodní ochranu** v České republice může požádat každá osoba, která je v jeho původní zemi pronásledována z důvodů jako je politické přesvědčení, rasa, pohlaví, náboženství, národnost nebo příslušnost k určité sociální skupině. Během procesu rozhodování o udělení této ochrany ministerstvo vnitra posuzuje, zda byl žadatel v zemi původu skutečně pronásledován z jednoho z vypsanych důvodů. Tato ochrana se dělí na dvě formy udělení ochrany, a to formu v podobě azylu nebo doplňkové ochrany (Sdružení pro integraci a migraci, 2024).

V zákoně č. 325/1999 Sb. zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu) se nachází informace a podmínky pro udělení **azylu**. Azyl stát poskytuje lidem s jinou státní příslušností nebo bez státní příslušnosti, kteří jsou pronásledováni, kvůli již zmíněným důvodům. Platný azyl poskytuje stejná práva a povinnosti jako trvalý pobyt. Jestliže byl cizinec úspěšný, při žádosti o tuto ochranu, stává se z něj cizinec s platným azylem, tedy **azylant** (Dohnalová, 2012, s. 6).

Pravidla **dočasné ochrany** jsou upravena samostatným zákonem č. 221/2003 Sb. Zákon o dočasné ochraně cizinců. Dočasná ochrana je nouzově používána jako reakce na masivní příliv

uprchlíků. Osoba, která o ni žádá, je označena jako žadatel o dočasnou ochranu podle zákona. Jakmile tuto ochranu získá, je označována jako osoba s dočasnou ochranou. Lidé žádající o dočasnou ochranu nemusí dokazovat individuální pronásledování. Poskytnutí této ochrany je časově omezeno a platí až do odstranění důvodů k opuštění země původu (Dohnalová, 2012, s. 6). Vymezení tohoto pojmu volím z důvodu velkého přílivu uprchlíků z Ukrajiny, kterým je tento statut udělován.

Občan třetí země je osoba, která není občanem státu patřícího do Evropské unie, ani občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska nebo Švýcarska (MVCR, 2024).

Občan EU je osoba, která je občanem jednoho z 27 států patřícího do Evropské unie (MVCR, 2024).

Integrace cizinců je proces, ve kterém se cizinci postupně začleňují do struktur a vazeb majoritní společnosti. Tento proces je komplexní a má různé aspekty, které jsou politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské povahy. Tento proces je přirozeným důsledkem migrace (Dohnalová, 2012, s.7).

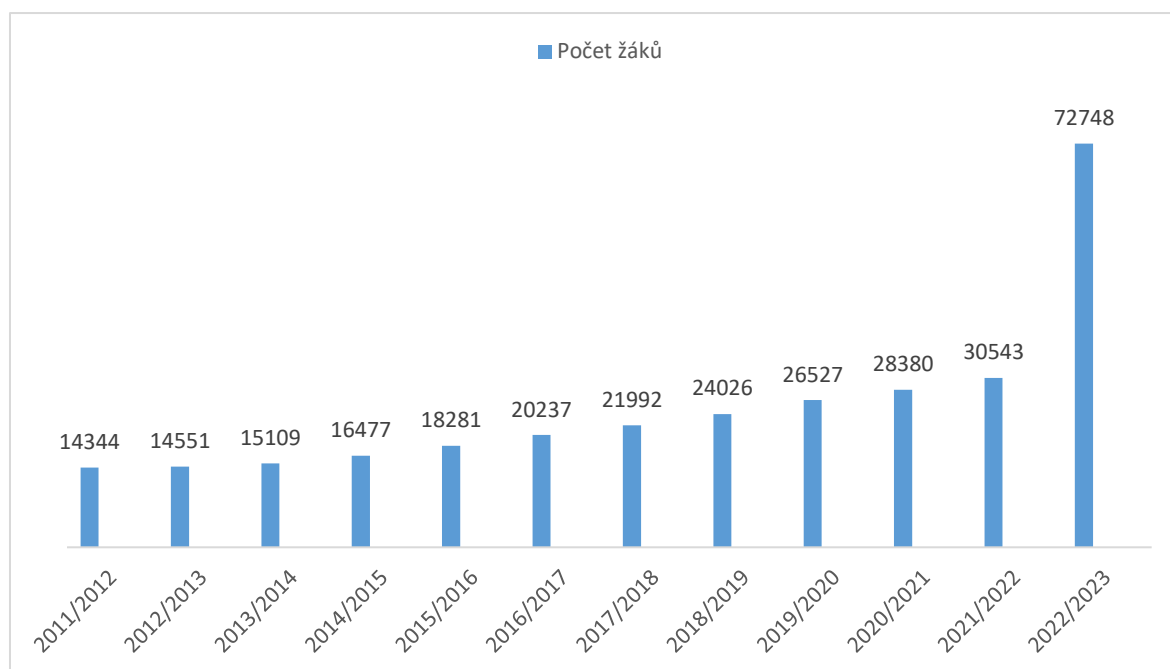
1.3 Popis výchozího stavu

V České republice se v posledních letech stává stále běžnějším jevem přistěhovalectví, což přináší mnoho výzev v oblasti začlenění cizinců, zejména dětí do české společnosti a školního systému. Tento trend vyvolává potřebu komplexních opatření a politik, které budou podporovat inkluzi a integraci cizinců, aby se jim umožnilo úspěšně se zapojit do života v České republice.

Zaměřím se na historii posledních 10let. V této době počet dětí cizinců v základních školách výrazně vzrostl. Od školního roku 2011/2012 do roku 2021/2022 se počet žáků zvýšil z 14 315 na 30 543 žáků. Zvýšil se také podíl dětí cizinců na celkovém počtu dětí v základních školách, a to z 1,8 % na 3,2 % (Český statistický úřad, 2022, s. 10).

Následující Graf 1 graficky znázorňuje nárůst počtu zahraničních studentů na základních školách ve školních letech 2011/2012 až 2022/2023.

Graf 1: Počet zahraničních studentů na základních školách v průběhu let

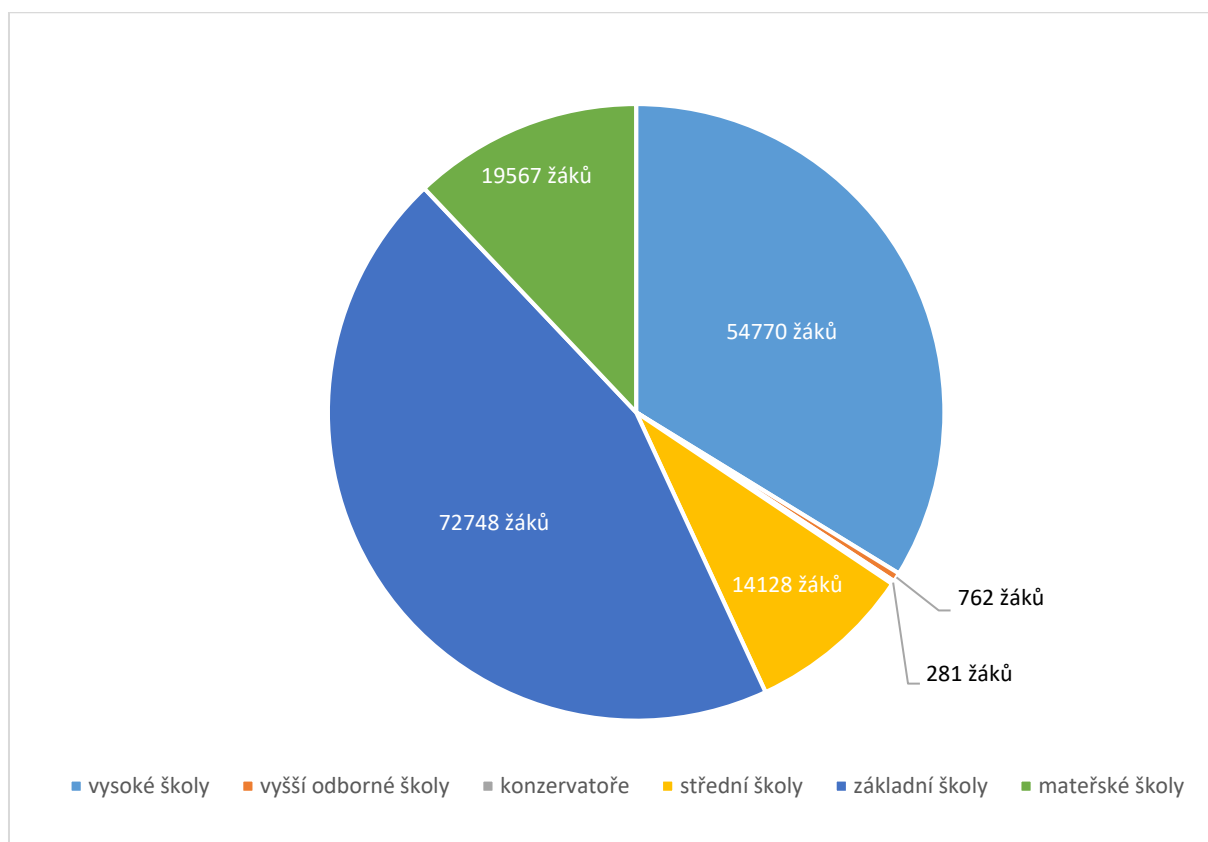
(Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, b.d.)

Graf jasně ukazuje vývoj počtu cizinců na školách v průběhu let, s výrazným nárůstem v roce 2022/2023. Jednou z hlavních událostí, která může být spojena s tímto nárůstem, je válečný konflikt na Ukrajině, který začal ruskou invazí 24. února 2022. Tento konflikt vyvolal masové přesuny obyvatelstva, kdy mnoho lidí hledalo útočiště mimo hranice Ukrajiny. Mnoho z nich zahrnovalo rodiny s dětmi, které se snažily najít stabilní a bezpečné prostředí pro vzdělání svých potomků. Tento humanitární důvod mohl být jedním z hlavních faktorů, které vedly k nárůstu cizinců na školách v daném období.

Ve školním roce 2022/23 bylo 162 256 cizinců zapsáno na různé typy škol v České republice. Celkový počet žáků ze zahraničí a žáků s českým státním občanstvím, studujících na českých školách byl 2 169 111. Podíl cizinců tedy tvořil 7,48 % z celkového počtu žáků. V roce 2019/20 byl podíl cizinců o něco menší a to 4,65 %. Ve školním roce 2022/2023 byli studenti rozloženi do všech škol následovně: 19 567 cizinců navštěvovalo mateřské školy, což odpovídá 5,3 % z celkového počtu žáků mateřských škol. Na základní školy docházelo 72 748 cizinců, což odpovídá 7,2 % z celkového počtu žáků základních škol. Na středních školách bylo zapsáno 14 128 cizinců, což odpovídá 3 % z celkového počtu žáků středních škol. Studentů na vysokých školách bylo napočítáno 54 770, což odpovídá 17,98 % z celkového počtu studentů (Inkluzivní škola, 2024).

Následující graf 2 představuje rozložení zahraničních studentů v různých typech škol.

Graf 2: Počty zahraničních studentů na různých typech škol ve školním roce 2022/2023

(Inkluzivní škola, 2024)

Ze statistik je zřejmé, že základní školy představují hlavní cílovou skupinu pro začlenění cizinců do českého vzdělávacího systému. S téměř 73 000 cizinci na základních školách ve školním roce 2022/23 jsou tyto instituce klíčovým místem pro podporu inkluze a integrace dětí ze zahraničí.

2 Sociální práce v českém školství

Tato kapitola slouží ke specifikaci práce sociálního pracovníka v tématu začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Může se zdát, že má kvalifikační práce vychází z pedagogického oboru, ale není tomu tak. Práce je s tímto oborem sice provázaná, ale hlavní důraz je kladen na obor sociální práce. Dle níže uvedených informací v podkapitolách je obecně zřejmé, že v České republice není tento druh sociální práce nijak hluboce zakořeněn. Mělo by tomu být ale jinak. A proto mi přijde důležité se této tématice v mé práci podrobně věnovat. Sociální práce ve školství hraje nezbytnou roli při podpoře celkového rozvoje a blaha žáků. Tato kapitola si klade za cíl představit čtenáři důležitost sociální práce ve školství. V následujících částech práce se zaměřím například na situaci v České republice spojenou se školskou sociální prací a aspekty profese sociálního školského pracovníka.

2.1 Legislativní kontext

V listině základních práv Evropské unie jsou tři základní práva, které najdeme v článku 14 – Právo na vzdělání. „1. Každý má právo na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání. 2. Toto právo zahrnuje možnost bezplatné povinné školní docházky. 3. Svoboda zakládat vzdělávací zařízení při náležitém respektování demokratických zásad a právo rodičů zajišťovat vzdělání a výchovu svých dětí ve shodě s jejich náboženským, filozofickým a pedagogickým přesvědčením musí být respektovány v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují jejich výkon.“ (Listina základních práv EU, 2007).

Nejvýznamnější zákon upravující české školství je zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). § 36 Školní docházka je vyžadována po dobu devíti školních let, nejpozději však do ukončení školního roku, ve kterém žák oslaví sedmnácté narozeniny. Tato povinnost platí pro české občany, ale i pro jiné státní příslušníky, kteří pobývají v České republice déle než 90 dní. § 20 Žáci mají právo na pomoc, aby se lépe začlenili do základní školy. Tato pomoc zahrnuje učení českého jazyka tak, aby jí rozuměli. Pokud je to možné spolupracuje se se zeměmi, odkud žáci pocházejí. Také mohou dostávat podporu při učení svého mateřského jazyka a poznávání kultury své země. Tato pomoc je organizována tak, aby se dobře skloubila s běžnými vyučovacími hodinami (Zákon č. 561/2004 Sb.).

2.2 Školská sociální práce

Školská sociální práce v Česku není dostatečně zkoumána. Existuje jen pár výzkumných studií a prací, jako jsou bakalářské nebo diplomové práce. Několik článků se objevilo v časopisech jako Sociální práce a Sociální pedagogika. Také je k dispozici heslo "sociální pracovník ve škole" v Encyklopedii sociální práce (Hurychová a kol. 2017, s. 9).

Mgr. Eva Hurychová popisuje situaci v České republice takto. Je znepokojivou skutečností, že v dnešní době často žáci i jejich rodiče nevědí, kam by se měli obrátit se svými problémy. V prostředí našich škol chybí osoba s odborným zaměřením mimo pedagogiku, konkrétně specialisté na školské prostředí, známí jako školský sociální pracovníci. Jejich přítomnost by v našich školách přinesla komplexnější podporu žákům a rodinám, která je v současnosti nedostatečná (Hurychová a kol. 2017, s.15).

Americká asociace školní sociální práce (School Social Work Association of America) popisuje školskou sociální práci následovně. Školská sociální práce je specializovaný obor, který se zaměřuje na podporu žáků a rodin v rámci školního prostředí. Školští sociální pracovníci přinášejí do škol a poradenských center specifické znalosti a dovednosti, které jim umožňují pomáhat s různými výzvami, jako jsou behaviorální problémy, podpora pozitivního chování a duševního zdraví. Jsou to vyškolení odborníci, kteří mohou poskytovat individuální i skupinové poradenství a terapie, konzultace s pedagogy, rodiči a školním vedením. Pomáhají školám plnit své poslání vytvářet prostředí pro učení a rozvoj, a to zejména tam, kde spolupráce mezi rodinou, školou a komunitou hraje klíčovou roli (Havlíková, 2018).

2.3 Sociální pracovník ve školském prostředí

Děti cizinců ve školním věku mohou potřebovat podporu při adaptaci na novou kulturu, jazyk, školní systém a také při řešení dalších sociálních a emocionálních potíží, které mohou vzniknout v důsledku migrace a změny prostředí. Sociální pracovníci obstarávají důležitou práci v oblasti poskytování podpory a vytváření bezpečného a podpůrného prostředí pro tyto děti. Podpora od sociálních pracovníků jim umožní dosáhnout svého plného potenciálu a úspěšně se začlenit do nového prostředí.

2.3.1 Legislativní ukotvení profese sociální pracovník ve školství

V České republice není školní sociální práce upravena zákonem. Pracovní činnost sociálních pracovníků ve školách je spíše stanovena vyhláškou 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Tato vyhláška pouze stanovuje práci sociálních pracovníků v poradenských institucích, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Pozice sociálního pracovníka ve školách v této vyhlášce není přímo definovaná (72/2005 Sb.).

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. Tento zákon je hlavním řídicím zákonem pro sociální pracovníky a sociální služby. Tento zákon obsahuje například část o financování sociálních služeb, část o mlčenlivosti, typy sociálních služeb a předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka. V tomto zákoně jsou zmíněni sociální pracovníci pracující na školách. „ *Tento zákon dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách a školských zařízeních, u poskytovatelů zdravotních služeb, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních.*“ (Zákon č. 108/2006 Sb.).

2.3.2 Využití profese sociální pracovník ve školství

Školní sociální pracovníci hrají klíčovou roli v podpoře žáků a rodin v prostředí školy. Jejich odbornost a dovednosti umožňují identifikovat a řešit různé sociální, emocionální a behaviorální potřeby jednotlivých žáků i celé školní komunity. Tato kapitola se zaměřuje na rozmanitost a důležitost činností školního sociálního pracovníka.

Související služby: Účast na poradách k hodnocení potřeb speciálního vzdělávání a na individuálním plánování vzdělávání. Řešení problémů spojených s životní situací dítěte, které ovlivňují jeho adaptaci ve škole, doma a v komunitě. Sestavení sociálního nebo vývojového přehledu dítěte s postižením. Poskytování poradenství (individuálně, ve skupině nebo rodinně). Aktivace zdrojů rodiny, školy a komunity pro efektivní podporu dítěte v jeho vzdělávacím procesu. Pomoc při vytváření strategií pro pozitivní intervenci v oblasti chování.

Služby pro studenty: Poskytování pomoci v krizových situacích. Vypracování strategií pro zlepšení akademických výsledků. Podpora při řešení konfliktů a zvládání emocí. Asistence při rozvoji sociálních dovedností. Podpora při sebeuvědomování a uznání sebe i ostatních.

Služby pro rodiče a rodiny: Spolupráce s rodiči za účelem podpory při adaptaci jejich dětí ve školním prostředí. Snížení rodinného stresu s cílem zlepšit školní a komunitní fungování dítěte. Poskytování asistence rodičům při získávání informací o programech pro děti se speciálními potřebami. Podpora rodičů při využívání školních a komunitních zdrojů pro dobro svých dětí.

Služby pro školní personál: Poskytování relevantních informací zaměstnancům školy, aby lépe porozuměli různým faktorům (kulturním, společenským, ekonomickým, rodinným, zdravotním apod.), které ovlivňují výkon a chování žáků. Hodnocení žáků s mentálními zdravotními problémy. Vytváření vzdělávacích programů pro personál. Asistence učitelům v oblasti řízení chování. Poskytování přímé podpory zaměstnancům.

Komunikace mezi školou a komunitou: Shromažďování a koordinace zdrojů v komunitě pro uspokojení potřeb studentů. Podpora školních okresů při zajištění potřebné podpory od sociálních a psychiatrických zařízení. Prosazování nových a vylepšených služeb pro školu a komunitu, které lépe vyhovují potřebám studentů a rodin. Pomoc v systému, aby efektivně reagoval na potřeby každého dítěte.

Služby pro okresy: Tvorba, asistence a podpora vzdělávacích programů pro děti s potřebami. Vytváření alternativních programů pro žáky s absencí nebo právními problémy. Rozpoznání a nahlášení případů zneužívání a zanedbávání dětí. Poskytování poradenství v oblasti školského práva a politiky. Řízení případů pro studenty a rodiny, kteří vyžadují rozsáhlejší podporu (School Social Work Association of America, 2024).

2.3.3 Statistické údaje o pozici školského sociálního pracovníka

V dotazníkovém průzkumu s názvem: Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví, byl zjištěn aktuální počet sociálních pracovníků působících na českých školách. Tento dokument se orientuje především na základní školy.

Z 1750 škol odpovědělo pouze 83 (4,7 %), že mají školního sociálního pracovníka. Zbývajících 95,3 % škol odpovědělo, že žádného nemají. I přes malý počet škol s tímto pracovníkem byly výsledky pozitivnější, než se očekávalo. Nicméně při bližším zkoumání se ukázalo, že pouze 36 z těchto 83 škol skutečně splňuje definici školního sociálního pracovníka. Tito pracovníci obvykle pracují buď v poradenských centrech školy (35 škol) nebo jako terénní sociální pracovníci ve spolupráci se sociálními službami (1 škola). Zbývajících 47 škol uvádělo jiné zařazení, což naznačuje, že nevykonávají práci školního sociálního pracovníka. Dokonce

ani pracovníci v poradenských centrech se většinou nevěnují sociální práci pro potřeby školy, ale spíše pro potřeby centra. Skutečně jako školní sociální pracovníky lze považovat pouze ty, kteří pracují v poradenských centrech školy.

Po podrobnějším průzkumu těchto 36 škol bylo zjištěno, že jen 2 z nich skutečně měly oficiálně označeného sociálního pracovníka. Na dalších 14 školách působil sociální pedagog, který se věnoval i sociálnímu poradenství. Na zbývajících 20 školách byli zaměstnání hlavně preventivní pracovníci, kteří byli možná nesprávně považováni za sociální pracovníky. Některé školy dokonce neměly ani preventivní pracovníky.

Celkem 17 škol ze 1763 dotázaných může být považováno za školy se školním sociálním pracovníkem: 2 s oficiální pozicí, 1 s externím pracovníkem sociální služby a 14 s pracovníkem označeným jako sociální pedagog. Vzhledem k povaze jejich práce a konzultacím s některými z nich lze i tyto pracovníky považovat za školní sociální pracovníky (Havlíková a Kubalčíková, 2018).

2.3.4 Financování školního sociálního pracovníka

Financování sociálního pracovníka je velmi důležitou otázkou. Financování nejen ovlivňuje dostupnost této služby pro školní prostředí, ale také určuje její kvalitu a efektivitu. V této podkapitole se zaměřím na současný stav financování školského sociálního pracovníka v České republice. Sociální pracovník ve školských zařízeních může být financován několika způsoby, těchto několik způsobů popisuje Daněk (2023) v rozhovoru pro Národní pedagogický institut. **Šablony** – projekty zjednodušeného financování, jsou v současné době asi nejběžnější způsob, jak získat finance pro tuto pozici. Touto šablonou je možné získat finance pro pracovníka s názvem sociální pedagog. Cíl a popis realizace aktivity je následující.

Tato aktivita pomáhá školám poskytnout podporu sociálního pedagoga a podpořit žáky, kteří jsou ohroženi neúspěchem ve škole. Škola identifikuje minimálně tři takové žáky na základě různých faktorů, jako je nízká motivace, dlouhodobé problémy se studiem nebo složitá rodinná situace. Sociální pedagog pak funguje jako spojovací článek mezi školou a dalšími institucemi, jako jsou obec, policie nebo zdravotnická zařízení. Jeho úkolem je pomáhat žákům a jejich rodinám, kteří potřebují podporu s přípravou do školy a motivací ke studiu. Je důležité, aby sociální pedagog měl odpovídající vzdělání v oblasti sociální pedagogiky nebo sociální práce, podobně jako sociální pracovník podle platné legislativy (OP JAK, 2022, s. 45)

Podpora rovných příležitostí je projekt, který si klade za cíl snižovat nerovnosti ve vzdělávání. Školám v náročnějších podmínkách bude poskytnuta podpora zaměřená na

posilování dovedností učitelů pro práci s různorodými skupinami žáků, zejména těmi, kteří jsou sociálně znevýhodnění. Projekt se také zabývá navrhováním nového systému financování škol na základě sociálního znevýhodnění žáků. Tento projekt nabízí vybraným školám katalog nástrojů, které jim bude financovat. Mezi nástroje spadá i sociální pedagog (MŠMT, 2022)

Dále může škola financovat pracovníka ze svých vlastních zdrojů, tedy z rozpočtu obce. Další možností je program Zaměstnanec plus. V tomto programu nežadá o peníze daná škola, ale obec. (Národní pedagogický institut, 2023).

2.3.5 Důvody, proč není profese sociální pracovník ve školství

V České republice, na rozdíl od některých jiných zemí, není role sociálního pracovníka ve školách příliš známá nebo rozšířená. V USA je například běžné, že ve školách působí sociální pracovníci. Existuje několik faktorů, které mohou vysvětlovat tuto situaci. Za prvé, sociální práce ve školách není silně zakotvena v legislativním systému, což znamená, že není jasně definováno, jaká je role a povinnosti sociálních pracovníků ve školách (viz Legislativní ukotvení sociálního pracovníka ve školském prostředí). Za druhé, financování této profese je často nedostatečné, což omezuje možnosti zaměstnání sociálních pracovníků ve školách (více informací v kapitole 2.3.4). A v neposlední řadě, obecná populace může mít chabé pojetí o existenci této role ve školách, což vede k menšímu zájmu nebo tlaku na poskytování této služby. Tyto faktory dohromady vytvářejí prostředí, ve kterém je role sociálního pracovníka ve školách v České republice méně běžná než v jiných zemích.

V dotazníkovém výzkumu byly odhaleny důvody, které brání ředitelům základních škol v přijetí sociálního pracovníka do svého týmu. Tyto překážky zahrnují několik důvodů. Za prvé, financování této pracovní pozice z veřejných zdrojů je nesrozumitelné a poměrně složité a školy nemají dostatek vlastních finančních prostředků na pokrytí těchto nákladů. Ředitelé také mohou mít nedostatečné povědomí o oboru sociální práce a nevědí, jaké konkrétní role by sociální pracovník ve škole mohl plnit. Navíc, v malých školách, kde se sociální a výchovné problémy žáků vyskytují velmi zřídka, může být obtížné najít dostatek práce pro sociálního pracovníka, aby mohl pracovat na plný úvazek. Místo toho, některé činnosti, které by mohl sociální pracovník vykonávat, jsou přebírány jinými pedagogickými pracovníky školy, včetně samotného ředitele. Škola také může spolupracovat s externími organizacemi, jako je OSPOD, když je potřeba podpory v sociálních otázkách. Navíc, někteří ředitelé vyjádřili otevřený nesouhlas s myšlenkou zavádění sociální práce do škol, i když tento nesouhlas byl v odpovědích respondentů poměrně vzácný (Havlíková a Kubalčíková, 2018).

3 Příjemci pomoci

Objekty, klienti, svěřenci, cílové skupiny, uživatelé služeb. Existuje mnoho názvů pro osoby žádající o pomoc, já tyto osoby pojmenuji, jako příjemce pomoci. Příjemci jsou lidé, které zastihla nějaká nepříjemná životní událost a potřebují různé formy pomoci. Pro tyto osoby je tvořena sociální politika.

V profesích zaměřených na pomoc je vždy klíčovým prvkem individuální člověk. Každá osoba je chápána jako originální jedinec s biologickými, psychologickými, kulturními, spirituálními a sociálními dimenzemi. Tyto profese jsou tu právě pro lidi, kteří čelí sociálním problémům, stresujícím událostem nebo jiným obtížím, které ovlivňují jejich život. Jedinec, který hledá pomoc, není pouze nositelem problému, ale především člověkem s vlastními potřebami, zkušenostmi a hodnotami (Mátel, 2019, s. 14).

Příjemcem sociální pomoci nemusí být jen jednotlivec, ale také rodiny nebo celé komunity občanů. Tyto osoby nejsou pasivními příjemci nějaké formy pomoci, nýbrž hlavně aktivními členy skupiny lidí, kteří pracují na zmírnění nebo úplného odstranění aktuálního problému (Mátel, 2019, s. 20).

V mé práci se primárně zaměřím na cílovou skupinu dětí/žáků-cizinců ve školním věku od 6 do 15 let. S touto cílovou skupinou souvisí především rodina a komunita, kteří mohou být také příjemcem, ale z velké míry i poskytovatelem podpory. Měli by být v mé práci také popsáni, a proto se budu věnovat i jim, jen v menším rozsahu.

3.1 Žáci s odlišným mateřským jazykem

Moje kvalifikační práce je orientovaná na děti s odlišným mateřským jazykem. Janoušková (2015) děti s odlišným mateřským jazykem definuje následovně. Dítě s odlišným mateřským jazykem je žák ve vzdělávacím systému, jehož první jazyk se liší od jazyka vyučování. Tato definice zahrnuje širokou skupinu dětí, mezi něž patří nejen děti cizinců, ale také děti z migrantních rodin s českým občanstvím, děti návratových krajanů, děti z bilingvních rodin, kde dominuje jiný jazyk než čeština a další. Tito žáci mají specifické vzdělávací potřeby, především v oblasti jazykové podpory, aby mohli úspěšně komunikovat a učit se v prostředí, kde je vyučovacím jazykem čeština. (Národní pedagogický institut, 2015).

3.1.1 Cizinci vzdělávající se na základních školách v ČR

Cizinci, kteří se vzdělávají na základních školách v České republice, tvoří důležitou a rozmanitou část studentské populace. Tato skupina zahrnuje děti a mladistvé z různých zemí, kteří přicházejí do České republiky z různých důvodů, včetně migrace rodin, hledání lepších vzdělávacích příležitostí nebo útěku před konflikty ve svých zemích původu. V této podkapitole bych se ráda zaměřila na statistické údaje o počtech žáků ze zahraničí s rozdílnou národností.

Následující tabulka ukazuje počty a národnosti žáků studujících na českých školách. V tabulce je vybráno 10 nejrozšířenějších národností.

Tabulka 1: Národnosti žáků

Státní občanství	Žáci základní školy
Celkem	1007778
Česká republika	935030
Cizinci celkem	72748
Celkem EU 27	9015
Ostatní evropské Země	54289
Ostatní země	9444
Ukrajina	50849
Vietnam	6031
Slovensko	5828
Rusko	1830
Mongolsko	1213
Rumunsko	812
Bulharsko	645
Moldavsko	612
Polsko	510
Maďarsko	493

(Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, b.d.)

Mezi hlavními skupinami cizinců, kteří přicházejí do České republiky, jsou často Ukrajinci, kteří hledají lepší životní podmínky nebo útočiště před konflikty ve své zemi. V důsledku toho se stávají děti ukrajinských přistěhovalců čím dál více viditelnými ve školních třídách po celé

zemi. I když jsou žáci s ukrajinskou národností nejrozšířenější skupina, tak se ve své práci nebudu orientovat jen na ně, ale na všechny děti s odlišným mateřským jazykem studujících na českých základních školách.

3.2 Rodiny

Vliv rodiny je zásadní pro zapojení žáků s odlišným mateřským jazykem do školního prostředí. Jednou z hlavních výzev je jazyková bariéra, která může ztěžovat komunikaci mezi školou a rodinou. Školy mohou překonávat tyto překážky například nabídkou kurzů jazyka pro rodiče, využitím tlumočnicků a vytvářením prostředí, kde se rodiny cítí vítány a respektovány. Školy by měly pracovat na budování důvěry s rodinami a rozpoznávat různé formy podpory, které rodiny potřebují (Irish center, 2024).

Rodina hraje obrovskou roli v procesu začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do školního systému. Různé faktory v rámci rodinného prostředí, jako je například socioekonomický status, dostupnost vzdělávacích materiálů a případné domácí problémy, mají výrazný dopad na úspěšnost dětí ve škole. Děti z chudších rodin čelí častěji potížím ve školním prostředí než děti z bohatších rodin. Výzkumy ukázaly, že socioekonomické pozadí rodiny může významně ovlivnit školní výsledky dětí, přičemž ty z méně zajištěných rodin mají nižší šance na úspěch ve vzdělávání a následně i na trhu práce (Kostecká a kol., 2017, s. 89-91).

V kontextu spolupráce mezi školou a rodinou a překonávání bariér v integraci je důležité, aby školy a vzdělávací politiky aktivně podporovaly rodiny jako důležitý prvek v procesu integrace. To zahrnuje respektování a pochopení různorodých potřeb a zkušeností rodin s jiným kulturním a jazykovým pozadím. Školy by měly nabízet cílenou podporu dětem, které vyžadují speciální péči, a usilovat o zapojení rodičů do školního života. Tato spolupráce je klíčová pro vytvoření inkluzivního a podporujícího vzdělávacího prostředí, které umožňuje dětem z různých kulturních a jazykových prostředí úspěšně se začlenit do společnosti (Kostecká a kol., 2017, s. 76-77).

3.3 Komunity

V souvislosti s procesem začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání hraje komunita nepostradatelnou roli. Zahnutí dětí cizinců do školního prostředí vyžaduje nejen přizpůsobení ze strany vzdělávacích institucí, ale také aktivní zapojení širší komunity včetně rodin, místních organizací a veřejných služeb. Tyto subjekty společně vytvářejí podpůrnou síť, která může

pomoci překonávat bariéry spojené s přístupem, kvalitou vzdělávání a pocitem příslušnosti mezi dětmi cizinců.

V České republice se touto problematikou zabývá mnoho organizací. Já jsem vybrala tyto dvě, které podle mého názoru mají největší vliv a ráda bych je trochu přiblížila.

META je nevládní nezisková organizace, která se orientuje na téma rovného přístupu ve vzdělání. Dlouhodobým záměrem je zajistit bezproblémový proces začleňování, ve kterém budou žáci z různých jazykových a kulturních prostředí dostávat adekvátní podporu přizpůsobenou českému vzdělávacímu systému. Tato organizace působí na mnoha stranách, například pomáhají rodinám s orientací v českém vzdělávacím systému, pořádají kurzy češtiny, vytvářejí metodické postupy pro zlepšení v integraci a ve vzdělání. Informace a materiály pro pedagogy sdílí na portálu Inkluzivní škola.cz. Organizace META stojí za několika úspěšnými a velmi inspirujícími projekty, jako jsou například projekty: Podpora sociálního začleňování zranitelných osob z Ukrajiny, Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – registrovaná sociální služba, Podpora vzdělávání nově příchozích vícejazyčných dětí a žáků, Systémová podpora výuky češtiny jako druhého jazyka u vícejazyčných dětí a Let's Grow! – Vocational Education Support System for Young Migrants (META, 2022).

Další organizací, kterou bych zde ráda zmínila je **Centrum pro integraci cizinců**. Organizace se zaměřuje na poskytování podpory imigrantům při procesu začleňování do české společnosti prostřednictvím sociálních služeb a vzdělávacích aktivit. Zároveň aktivně pracuje na změně společenského prostředí tak, aby bylo imigrantům přívětivější a podporovalo jejich aktivní účast. Klade důraz na hodnoty rovnoprávnosti, zodpovědnosti, individuálního přístupu a svobody volby. Hlavním cílem organizace je vytvořit prostředí, kde jsou imigranti vnímáni jako jednotlivci, a ne pouze členové určitých skupin. Podporuje jejich začlenění do společnosti a vytváření vztahů s místními obyvateli, aby se vyhnuli stigmatizaci a vyloučení. Cílem organizace je zajistit otevřenou a stabilní společnost pro všechny její občany. Mezi hlavní aktivity, kterými organizace míří na děti cizinců, patří různé projekty.

Učme (se) česky raz dva, tento projekt probíhá v rámci MŠMT na podporu integračních aktivit v regionálním školství. Projekt je zaměřený na vzdělávací aktivity pro děti s odlišným mateřským jazykem. Pro pedagogické pracovníky projekt nabízí metodickou podporu a mohou si vytisknout výukové materiály. Dalším vydařeným a uskutečněným projektem je Hravá čeština pro děti cizinců, tento projekt se uskutečnil v rámci výzvy Region bez bariér 2022 za podpory Nadačního fondu Škoda. Projekt nabídl aktivity podporující migrační rodiny při začleňování dětí do českého vzdělávacího systému. Obsahem byly kurzy češtiny, dva infosemináře a dvě tematická odpoledne (Centrum pro integraci cizinců, 2023).

4 Integrace

Tato kapitola se zabývá hlavním prvkem procesu začleňování dětí cizinců do prostředí základního vzdělávání – integraci. Integrace je zásadním aspektem ve vytváření harmonického a inkluzivního školního prostředí, které podporuje rovnost a respektuje rozmanitost. Tento dynamický proces zahrnuje aktivní zapojení všech zúčastněných stran, škol, učitelů, žáků, rodičů a komunit, s cílem vytvořit prostředí, které podporuje individuální rozvoj každého žáka.

Integrace neznamená pouze fyzické umístění dětí cizinců do tříd společně s místními žáky, ale také zahrnuje sociální, kulturní a jazykovou adaptaci. Jedná se o proces, který vyžaduje porozumění potřebám jednotlivých žáků a poskytnutí podpůrných opatření a prostředků, které umožní jejich úspěšné začlenění do školního prostředí.

4.1 Integrační bariéry

Děti cizinců ve školním věku, kteří prošli migrací, mohou narazit na spoustu bariér při začlenění do kolektivu. Vyžadují individuální zacházení, velkou míru empatie, a hlavně potřebují podporu při adaptaci na novou kulturu, jazyk, školní systém. Podporu potřebují také při řešení dalších sociálních a emocionálních potíží, které mohou vzniknout v důsledku migrace a změny prostředí. Tyto děti mohou pocházet ze zemí, kde je vzdělávací systém úplně jiný než v České republice, a proto pro ně může být velice obtížné se v novém přístupu zorientovat a navyknout si na něj. Nově příchozí žáci ze zahraničí mohou mít mezery ve vzdělání, nemusejí mít odpovídající pomůcky a mohou zažívat těžkosti při domácí přípravě. Je velmi důležité, aby byl brán potaz i na další faktory, které děti mohou prožívat.

Mezi tyto faktory patří:

- *zažít velké emocionální trauma a ztrátu v zemi původu*
- *zažívat kulturní šok*
- *být odloučeni od svých rodičů nebo opatrovníků*
- *mít rodiče, kteří jsou emocionálně velice frustrovaní a bez zájmu nebo se naopak o své děti příliš obávají*
- *utrpět propad ve svém životním standardu a další významné změny v jejich životě*
- *žít v rodinách, které mají omezené nebo žádné sociální dávky a prostředky*
- *mít dočasné ubytování, a proto často střídat školy*
- *mluvit málo nebo vůbec česky při příjezdu do ČR*

- mít přerušené nebo žádné vzdělávání ve své zemi původu
- žít v rodinách, které neznají svá práva ve vzdělávání a v sociální oblasti a mají těžkosti v přístupu do školy a ke škole a v komunikaci s ní
- přijet v průběhu školního roku a zažívat díky tomu další problémy s integrací
- zažívat šikanu a/nebo izolaci
- mít omezená práva v dalším vzdělávání (Titěrová, 2010).

V následujících podkapitolách bych se ráda do hloubky zaměřila na, v mých očích, nejzávažnější bariéry.

4.1.1 Jazyk

Jednou z největších výzev je zvládnutí jazyka, ve kterém se vyučuje. Děti, které neovládají jazyk země, mohou mít problém s porozuměním učebního materiálu a komunikací s učiteli a spolužáky.

Ve školách v České republice se setkáváme s dětmi, které nemají češtinu jako mateřský jazyk. Existuje mnoho názvů, jak tyto děti označujeme, například "děti, které se učí češtinu", nebo "děti s jiným mateřským jazykem". Tyto názvy ukazují, že každé z těchto dětí potřebuje trochu jinou pomoc, aby se naučily česky. Je důležité, aby školy braly v potaz, co konkrétně každé dítě potřebuje než na to, odkud pochází nebo jaké má občanství. Učitelé by měli používat různé způsoby výuky, aby pomohli těmto dětem česky se naučit, ať už potřebují jazyk pro školu, práci, nebo jen tak pro každodenní život. Je klíčové, aby výuka byla přizpůsobena tomu, co děti potřebují a aby se bralo v úvahu jejich zázemí (Metodický portál, 2015).

4.1.2 Kultura

Různé kultury nesou různé hodnoty a tradice, což cizince ovlivňuje v každodenním jednání. Při setkání odlišných kultur může dojít k nedorozumění nebo dokonce ke vzájemnému napětí mezi lidmi, způsobenému odlišnými sociokulturními zkušenostmi a chováním.

Tesař (2015) popisuje situaci následovně. Děti cizinců s odlišnou kulturou se v novém prostředí mohou cítit zmateně. Dokonce se u těchto dětí může objevit kulturní šok, ten vyvolává různé reakce, od uzavření se do sebe, až po agresivní chování nebo únik do nemoci či fantazie. Setkání s novou kulturou neovlivňuje jen příchozí děti, ale také děti a učitele z majoritní společnosti. Ti nemusejí chování cizince pochopit a nastává nedorozumění mezi nimi. Je velmi důležité, aby majoritní společnost přistupovala k nově příchozím žákům z jiných zemí a

s odlišnou kulturou s interkulturní citlivostí. Nesprávné pochopení může být pro ně bolestivější a je důležité se snažit nedorozumění předcházet. Přistupování k dětem s odlišným kulturním zázemím s porozuměním a podporou je nezbytné (Šance dětem, 2015).

4.1.3 Předsudky a diskriminace

Předsudky a diskriminace jsou sociálně a psychologicky složité jevy, které ovlivňují mnoho aspektů společenského života, včetně začleňování dětí cizinců do vzdělávacích systémů. Tyto jevy mají hluboké kořeny v lidské psychologii a sociálních strukturách a mohou mít vážné důsledky pro jednotlivce i skupiny. Předsudky a diskriminace mohou vážně ovlivnit psychické a fyzické zdraví postižených jedinců, jejich sebeúctu, akademický výkon a celkovou kvalitu života. Děti a mládež jsou obzvláště zranitelné, jelikož se stále formují jejich identity.

Předsudky jsou negativní postoj nebo názor, který není založen na skutečných faktech nebo zkušenostech. Jsou to předem vytvořené názory na osoby nebo skupiny na základě určitých charakteristik, jako je etnická příslušnost, národnost, náboženství nebo sexuální orientace. Předsudky jsou často přenášeny mezi generacemi a udržovány sociálními a kulturními normami (Sociologická encyklopedie, 2017)

Diskriminace znamená neprávem jednat s lidmi odlišně kvůli jejich příslušnosti k určité skupině, jako je rasa, náboženství, věk nebo sexuální orientace. Může se projevovat různými způsoby, například přímou diskriminací, kdy je zacházení s jednou osobou odlišné od zacházení s jinou osobou, nebo nepřímou diskriminací, kde se na první pohled neutrální rozhodnutí nebo postupy stávají znevýhodňujícími pro určitou skupinu. V moderních demokratických společnostech je diskriminace zakázána z důvodu uplatňování zásady spravedlnosti a rovných příležitostí pro všechny. Je důležité věnovat pozornost této problematice, která se často vyskytuje v oblastech jako zaměstnání, podnikání a vzdělání (Policie České republiky, 2009)

Případy diskriminace na českých školách nejsou vůbec ojedinělé. S diskriminací se žáci ze zahraničí setkávají docela často. Sidorov (2021) popisuje situaci v České republice následovně. V roce 2013 byl zaznamenán případ, kdy somálská studentka nemohla do výuky nosit hidžáb. Tento spor vyvrcholil až k Nejvyššímu soudu a studentka vyhrála. Diskriminace muslimských dětí je často zmíněna ve zprávách, zatímco o potomcích sudetských Němců se mluví méně. Diskriminace se většinou odehrává v menších obcích s politickým podtextem. V těchto oblastech lidé často volí populistické strany, které vyjadřují negativní postoje vůči sudetským Němcům, což vede k jejich diskriminaci ve školách, a to i mezi Čechy s německými příjmeními (Studentské listy, 2021).

5 Teorie a metody sociální práce s cizinci

Tato kapitola odkrývá zásadní roli sociální práce v procesu začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání. V prostředí, kde se setkávají různé kultury, jazyky a způsoby života, sociální práce nabízí efektivní nástroje pro podporu těchto dětí a jejich rodin v překonávání bariér a v maximálním využití jejich potenciálu.

Teorie a metody v sociální práci jsou základními nástroji, které profesionálové v oboru využívají k porozumění a řešení sociálních problémů a výzev. Zmínka o důležitosti teorií a metod v sociální práci je nezbytná, protože poskytují odborný rámec pro pochopení komplexních sociálních situací, v nichž se děti cizinců mohou nacházet. Tyto teorie a metody jsou základem pro vývoj efektivních strategií, které jsou citlivé na kulturní a individuální rozdíly a umožňují tak sociálním pracovníkům přizpůsobit svůj přístup konkrétním potřebám každé rodiny. Hlavním tématem této kapitoly budou teorie a metody, které jsou napomáhající pro úspěšné začlenění dětí do nového prostředí.

5.1 Interkulturní práce

Od 90. let minulého století, kdy se začaly otevírat české hranice a přistěhovalci začali přicházet ve větším počtu, se začaly dělat kroky k podpoře jejich integrace do společnosti. Začaly vznikat nové způsoby, jak lépe komunikovat a pracovat s migranty. Nevládní organizace sehrály důležitou úlohu v představování nových přístupů, které mají pomoci odstraňovat jazykové a sociokulturní překážky a zároveň poskytovat lepší služby, aby se zabránilo zneužívání migrantů. Vznikly nové přístupy, jako je interkulturní práce a komunitní tlumočení (Asociace pro interkulturní práci, 2024).

Komunitní tlumočení je specifická forma tlumočení, která vychází z potřeb a prostředí komunit, zejména z menšinových a přistěhovaleckých skupin. Tato práce spočívá ve zprostředkování komunikace mezi různě mluvícími lidmi, kteří nemají společný jazyk. Koncept komunitního tlumočení začal nabývat na významu od roku 2008, kdy se začaly organizovat školení a kurzy v této oblasti. Existují dva hlavní směry komunitního tlumočení: jedním z nich jsou migranti, kteří se angažují v tlumočení mezi svými krajskými a místními institucemi, aniž by však byli oficiálně registrovanými tlumočníky. Druhou skupinou jsou pak profesionální tlumočníci, kteří se specializují na komunitní tlumočení jako jednu z jejich služeb. Komunitní tlumočení je nejen o jazykové schopnosti, ale také o schopnosti porozumět a respektovat různé kultury a kontexty, ve kterých se komunikace odehrává. Je to důležitý nástroj pro zajištění

rovného přístupu ke službám a informacím pro všechny členy společnosti, ať už jsou domácími obyvateli nebo přistěhovalci (Asociace pro interkulturní práci, 2024).

Interkulturní práce se zaměřuje na propojení různých kultur, zejména v situaci migrace. Klub Hanoi a další organizace začaly vytvářet interkulturní asistenty, kteří pomáhají lidem dorozumět se a překonávat kulturní rozdíly. Tito asistenti prošli školením a nyní působí v různých organizacích, aby podpořili komunikaci mezi různými komunitami. Interkulturní práce se využívá i v sociálních službách pro migranty, kde poskytuje pomoc a poradenství. Profese interkulturního pracovníka byla oficiálně uznána v roce 2015, což umožnilo jasně definovat její kompetence a činnosti. Vznikla také Asociace pro interkulturní práci, která se snaží podporovat a rozvíjet tuto profesi v České republice (Asociace pro interkulturní práci, 2024).

Interkulturní pracovníci jsou lidé, kteří dlouhodobě žijí v České republice, mají zkušenosti s migrací a dobře se orientují v místních zvyklostech a jazyce. Díky svým znalostem dvou nebo více kultur a jazyků jsou schopni pomáhat při tlumočení, poradenství a překladech. Mohou tak předejít nedorozuměním a upozornit na kulturní rozdíly.

Interkulturní pracovník poskytuje tyto služby: komunitní tlumočení, základní poradenství v oblasti pobytu lidí s migrační zkušeností, usnadnění komunikace mezi školou, úřady, zdravotnickými zařízeními a migranty, pomoc s orientací v českém prostředí, předávání informací o dostupných službách a aktivitách v českém prostředí.

Činnosti interkulturního pracovníka v oblasti vzdělávání jsou různorodé. Pracovník překládá rodině, osobně nebo i po telefonu, při komunikaci se školou například na třídních schůzkách, při zápisu do školy nebo v jiných osobních schůzkách. Orientuje se v sociokulturních rozdílech a překládá je rodině a škole, díky tomu dochází ke snazšímu pochopení mezi nimi. Pomáhá rodičům dětí zorientovat se v českém vzdělávacím systému. Podporuje děti v integraci do nového školního prostředí. Překládá různé materiály a dokumenty pro rodinu dítěte. Pomáhá rodině s orientací v českém prostředí a zprostředkovává kontakty na další odborníky, které by rodina mohla potřebovat. Pomáhá rodičům žáka zapojit se do dění ve škole. Soustředí se i na pedagogické pracovníky, kterým může poskytnout informace a metodické materiály pro zlepšení integrace dětí cizinců (Inkluzivní škola, 2023).

Interkulturní mediátor je odborníkem při řešení sporů, vyjednávání a mediaci mezi různými kulturami. Kromě dovedností v řešení konfliktů a znalosti relevantní legislativy musí interkulturní mediátoři disponovat interkulturními kompetencemi a získat si důvěru mezi imigranty i majoritou. V České republice je mediace definována, zákonem č. 202/2012 Sb. Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), jako postup při řešení konfliktů za účasti mediátora s cílem dosáhnout smírného řešení sporu a uzavření dohody.

Mediace je v České republice využívána především v oblastech mimosoudního řešení konfliktů (Interkulturní práce, 2024).

5.2 Antiopresivní přístup

Tento přístup jsem zvolila, protože se často využívá při práci s cizinci. A to tak že, reaguje na předsudky a diskriminaci. Jak už jsem napsala v kapitole Integroční bariéry, diskriminace a předsudky jsou pro děti cizinců velmi výraznou bariérou při začleňování mezi své vrstevníky, a proto si myslím, že by tento přístup mohl být efektivně využíván při práci s těmito dětmi.

V oblasti sociální práce je antiopresivní přístup uplatňován s cílem oslabit jak individuální, tak institucionální diskriminaci, která může postihnout lidi kvůli jejich etnickému původu, pohlaví, věku, zdravotnímu postižení, sociálnímu postavení nebo sexuální orientaci. Tento přístup se zaměřuje na vytváření prostředí, které podporuje rovnost a spravedlnost pro všechny (Časopis sociální práce, 2020).

Podle Navrátila (2001) stojí antiopresivní přístup na **třech principech**. Na principu spravedlnosti, rovnosti a spoluúčasti. Rovnost znamená, že každý má právo na stejnou úroveň respektu, péče a příležitostí bez ohledu na své osobní charakteristiky. Spravedlnost spočívá v tom, že systémy a procesy jsou spravedlivé a nepřikládají žádnou výhodu nebo nevýhodu na základě sociálních, ekonomických nebo jiných faktorů. Spoluúčast znamená, že klienti jsou aktivně zapojeni do rozhodovacích procesů, mají možnost sdílet své zkušenosti a potřeby a spolupracovat na hledání řešení, která jsou pro ně nejlepší (Navrátil, 2001).

Sociální pracovníci v tomto přístupu využívají **zmocňování (empowerment)**. Tento koncept je vhodný při boji proti diskriminaci. Sociální pracovníci vedou klienta k získání moci nad svým životem a nad životními událostmi. Tímto procesem klient získává dovednosti, které mu byly znemožněny naplnit a moc k odmítnutí a překonání omezení (Matoušek, 2001, s. 239)

5.3 Systemický přístup

Využití systémového přístupu při začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání je vhodné z několika důvodů. Tento přístup umožňuje porozumění komplexitě situace a vzájemným interakcím mezi různými částmi systému, včetně rodiny, školy, komunity a vládních institucí.

Systémový přístup byl původně využíván při práci s rodinou, ale dnes se využívá i při práci s jedincem. Tento přístup není orientovaný na minulost, tedy neanalyzuje to, co vedlo k problému, nýbrž se zajímá o budoucnost a na dosažení pozitivní změny v životě klienta.

Systémový přístup v sociální práci je metodologický a teoretický rámeček, který se zaměřuje na porozumění interakcím a vztahům mezi jednotlivci, skupinami a jejich prostředím. Tento přístup vychází z přesvědčení, že lidé jsou neoddělitelně propojeni se svým sociálním, kulturním a fyzickým prostředím a že jejich chování a situace jsou ovlivňovány složitými vzájemnými vztahy mezi různými částmi systému, ve kterém žijí.

V tomto přístupu se využívá několik **metod**. Já bych zde ráda představila pár z nich. Sociální pracovníci mohou například použít terapii zaměřenou na řešení. Tato metoda se zaměřuje na řešení, a ne na samotný problém. To znamená že, sociální pracovník poukazuje na výjimky z problému, čímž si jich začne všimnout i klient. Tohle jednání klientovi poskytne nový a pozitivnější pohled na svou situaci (Zatloukal, b.d.).

Další využitou metodou může být narativní terapie. Je to taková terapie vyprávěním. Klient zde vypráví svůj příběh, může vyprávět o negativních i pozitivních událostech. Ve spolupráci se sociálním pracovníkem pak tento příběh důkladně rozeberou a přetvoří. Cílem této terapie je vytvoření alternativního příběhu, který bude komplexnější, pozitivnější a otevřený nové změně. Sociální pracovník ukazuje novému pohledu na klientovi problémy a nabízí možná řešení (Kratochvíl, 1997).

6 Sociální politika v oblasti práce s cizinci

Sociální politika je vědní obor, který se zabývá stanovením a prováděním opatření, která mají za cíl zlepšit kvalitu života občanů a řešit sociální problémy v rámci společnosti. Tento obor se zaměřuje na širokou škálu otázek, včetně zdravotní péče, vzdělávání, sociálních dávek, bydlení, zaměstnanosti, rodinné politiky, ochrany práv menšin a dalších oblastí, které ovlivňují sociální a ekonomické podmínky jednotlivců a skupin v rámci společnosti. V této části práce se zaměřím na politiku, která může ovlivňovat začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání.

6.1 Integrační politika

Česká republika se pyšní svým přístupem k vzdělání, které je dostupné pro všechny děti bezplatně. Bez ohledu na původ či národnost mají všichni přístup ke kvalitnímu vzdělání. Nicméně, pro cizince to není vždy jednoduché. Aby se jim usnadnilo začlenění do českého vzdělávacího systému, jsou využívány různé nástroje. Tyto iniciativy pomáhají zajišťovat, že vzdělání zůstává otevřené a dostupné pro každého, bez ohledu na jejich původ či osobní situaci.

Existuje dokument Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2016 - Ve vzájemném respektu, který je z roku 2016. Tento dokument bych popsala, jako nějaký výchozí návod pro integrační politiku. Na tento dokument každým rokem reaguje Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu.

V tomto dokumentu jsou stanoveny hlavní priority pro integrační politiku České republiky v roce 2023. Tyto priority obsahují návrhy konkrétních opatření, která mají být provedena ministerstvy a dalšími úřady.

Postup se soustředí na vytváření podmínek, aby se podpořilo úspěšné začlenění cizinců do české společnosti. Vláda systematicky sleduje a vyhodnocuje situaci cizinců v zemi, díky tomu jsou tyto návrhy vytvořeny na základě analýzy současné situace a identifikovaných problémů a potřeb.

Postup koncepce integrace cizinců ve vzájemném respektu definuje pět hlavních oblastí, které jsou důležité pro úspěšné začlenění cizinců do české společnosti. Těmito oblastmi jsou znalost českého jazyka, schopnost zajištění si vlastního živobytí, porozumění sociálním a kulturním zvyklostem, upevňování vztahů mezi různými komunitami a postupné získávání práv cizinců na základě jejich pobytového statusu v České republice.

Integrační politika České republiky představuje i několik významných bodů týkajících se začlenění dětí do základního vzdělávání. Následující body jsou obsažené v dokumentu

Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců Ve vzájemném respektu. Dokument poskytuje komplexní přehled opatření a strategií, které jsou zaměřeny na podporu integrace dětí cizinců do českého školství s důrazem na jazykovou přípravu, vzdělávání a podporu zapojení rodičů do vzdělávacího procesu.

V první řadě **analyzuje počet** dětí cizinců v českých školách. Dokument uvádí, že počet dětí a žáků-cizinců v mateřských, základních, středních a vysokých školách v České republice v posledních letech výrazně stoupá. V školním roce 2021/2022 docházelo do základních škol celkem 30 543 žáků-cizinců.

Dalším důležitým bodem je **jazyková příprava**. Od 1. září 2021 funguje systém jazykové přípravy pro cizince v předškolním a základním vzdělávání a od 1. září 2022 byl tento systém rozšířen i na střední školy (alespoň dočasně na školní rok 2022/2023).

Následující je **podpora vzdělávání dětí-cizinců**. Důraz je kladen na zajištění rovných příležitostí ve vzdělávání pro děti-cizince, včetně poskytování služeb adaptačních koordinátorů a tlumočnických a překladatelských služeb pro školy, které jsou pozitivně hodnoceny a jejichž poptávka roste.

Integrace dětí-cizinců do českého školství zahrnuje také **zvyšování odbornosti pedagogů** v oblasti vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem a rozvoj jejich interkulturních kompetencí.

Podpora výuky českého jazyka pro žáky cizince je realizována prostřednictvím kurzů češtiny, doučování a mimoškolních integračních aktivit. Kromě toho se poskytuje podpora pro začleňování dětí a žáků cizinců prostřednictvím služeb adaptačních koordinátorů.

V neposlední řadě se integrační politika snaží o **podporu zapojení rodičů**. Informování rodičů o české školské soustavě, významu účasti dětí na mimoškolních aktivitách a podpora spolupráce rodin se školou, jsou důležité pro hladkou integraci dětí cizinců do vzdělávacího systému (Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu., 2022).

6.2 Vzdělávací politika

Politika vzdělání spočívá v konkrétních opatřeních a činnostech, které stát a jiné subjekty podnikají s cílem plnění významné role vzdělání ve společnosti. Díky vzdělávání a výchově člověk získává do budoucnosti velmi podstatné informace, dovednosti a kvalifikace, které bude využívat ve svém profesním i osobním životě (Krebs, 2010, s.446).

Primárním záměrem vzdělávací politiky je podporovat rozvoj intelektuálních a duchovních schopností obyvatelstva, posilovat jeho znalosti a dovednosti a podporovat etické a morální hodnoty (Krebs, 2010, s 447).

Hlavními cíli je zvýšit kulturní úroveň a dosáhnout co nejvyšší úrovně vzdělání. Dosažením těchto cílů stát investuje do rozvoje společnosti a ulehčí začlenění jednotlivců na trh práce. Dalšími cíli jsou podpora osobního rozvoje jednotlivce, šíření kulturních hodnot, stimulace ekonomického růstu a udržení přijatelné míry zaměstnanosti (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, online).

Mezi **hlavní aktéry** vzdělávací politiky patří stát, školská zařízení, pedagogičtí pracovníci, žáci a jejich rodiče.

Politika vychází z **principů** celoživotního učení, rovných šancí v přístupu ke vzdělávání, individualizace a diferenciaci ve vzdělávání a internacionalizace ve vzdělávání (Krebs, 2010, s. 449-456).

Vzdělávací politika plní řadu **funkcí**, mezi které patří výchovná, vzdělávací, socializační, kvalifikační, integrační, selektivní, ochranná a kontrolní, inovativní, sociálně-kulturní, tělovýchovná a zdravotní, poradenská, ekonomická a preventivní funkce (Krebs, 2010, s.442-446).

6.2.1 Inkluzivní vzdělávání

Inkluzivní vzdělávání je přístup, kde se klade důraz na individuální potřeby a charakteristiky každého studenta, aby mohl dosáhnout maximálního rozvoje. Každý žák i zaměstnanec je považován za rovnocenně důležitý. Studenti jsou aktivními účastníky školní kultury, vzdělávacího procesu a školní komunity. Prostředí, politika a praxe se vyvíjejí tak, aby reflektovaly rozmanitost žáků. Tento přístup se snaží pracovat na neustálém zlepšování školního prostředí jak pro potřeby žáků, tak i pro učitele, podporovat vzájemně prospěšné vztahy mezi školami a okolní komunitou a odstraňovat překážky v učení a zajišťovat zapojení

všech žáků, bez ohledu na jejich postižení nebo označení jako "žáci se speciálními vzdělávacími potřebami". Rozdíly mezi žáky jsou vnímány jako zdroj inspirace pro výuku.

Vzdělávací politika hraje nezaměnitelnou roli ve vývoji společnosti. Je ve společnosti velmi důležitá, protože podporuje rozvoj jedinců a přispívá k ekonomickému a sociálnímu růstu. Prostřednictvím strategických cílů, jako je inkluzivní vzdělávání a snižování nerovností, se Česká republika snaží řešit aktuální výzvy a připravit své občany na budoucnost (Národní pedagogický institut, b.d.).

6.2.2 Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+

Tato strategie popisuje kroky, kterými bude vláda nadále rozvíjet školský systém. V prvním kroku se strategie zaměřuje na získávání kompetencí nezbytných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. V druhém kroku se zaměřuje na snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělání. Dalšími podstatnými body, na které se strategie orientuje jsou proměna obsahu, způsob a hodnocení vzdělávání, podpora pedagogických pracovníků, zvýšení odborných kapacit, důvěra a vzájemná spolupráce, a v neposlední řadě zvýšení financování a zajištění stability.

Ve strategickém dokumentu je zdůrazněn význam vzdělávání cizinců jako součásti širšího úsilí o modernizaci vzdělávacího systému a snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělání. Přestože dokument neobsahuje konkrétní sekci věnovanou výhradně vzdělávání cizinců, jeho obsah zahrnuje několik relevantních oblastí, které mají přímý dopad na vzdělávání cizinců a integraci v České republice.

Jako strategický cíl je uvedeno **snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání**. Podtrhává snahu o zajištění, aby všichni žáci, včetně dětí cizinců, měli přístup ke kvalitnímu vzdělání, což je základním kamenem pro jejich úspěšnou integraci a rozvoj v nové společnosti. Zdůrazňuje se význam **předškolního vzdělávání** pro dosahování lepších vzdělávacích výsledků, což je relevantní i pro děti cizinců, protože zvyšuje jejich šance na úspěšnou integraci do základního vzdělávacího systému. Strategie hovoří o potřebě **individualizovat výuku** a adaptovat vzdělávací obsahy a metody k různorodým potřebám žáků, což je zvláště důležité pro žáky s odlišným kulturním nebo jazykovým zázemím. Zdůrazňuje **posílení kompetencí učitelů** pro práci v multikulturním vzdělávacím prostředí, které je nezbytné pro efektivní vzdělávání dětí z různých kulturních a jazykových pozadí. Zahrnuje snahu o **modernizaci vzdělávací infrastruktury** a zdrojů tak, aby byly přístupné a odpovídající potřebám všech žáků, včetně těch, kteří se s českým vzdělávacím systémem teprve seznamují.

Strategie podporuje inkluzivní vzdělávací praxe, které jsou klíčové pro integraci dětí s odlišným etnickým nebo kulturním zázemím, zajišťující, aby se cítili vítáni a hodnotní ve školním prostředí (Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+, 2020).

7 Propojení tématu s etikou

Tato kapitola se zaměřuje na zkoumání etických dilemat spojených s procesem začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání. Průzkum těchto dilemat zahrnuje otázky jazykových bariér, kulturních odlišností, a diskriminace, které mohou vzniknout v důsledku rozmanitosti studentů. Každé etické dilema nám otevírá dveře do složité rovnováhy mezi různými hodnotami a zájmy, které formují vzdělávací prostředí.

Etický kodex sociálních pracovníků je zásadním dokumentem, který formuluje etické principy a standardy chování pro profesionály v oblasti sociální práce. Jeho cílem je nabídnout jasný návod, jak se zachovat v situacích, kdy pracovníci čelí etickým dilematům nebo složitým rozhodovacím situacím. Podle tohoto kodexu by sociální pracovníci měli vždy jednat s respektem k důstojnosti, právům a zájmům klientů, na prvním místě by, mělo být jejich blaho a zajišťovat, aby jejich rozhodnutí a činy byly v souladu s etickými principy, jako jsou čestnost, spravedlnost a odpovědnost (Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR, 2006).

Při začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání může nastat několik situací, které vyvolávají různá etická dilemata. Já jsem si vybrala etické dilema spojené s hodnocením žáků cizinců ve škole. V následujících odstavcích bych ráda představila toto dilema a ukázala různé teorie, jak na něj může být nahlíženo.

Ve školním prostředí se může vyskytnout etické dilema ohledně **hodnocení žáka cizince**. Když má tento žák omezenou znalost vyučujícího jazyka, může se dostat do situace, kdy je jeho výkon obtížné porovnat s výkonem ostatních dětí. Je důležité zajistit, aby kritéria hodnocení byla objektivní a spravedlivá pro všechny studenty, bez ohledu na jejich mateřský jazyk. Na druhou stranu, může být obtížné určit spravedlivé kritérium pro hodnocení, které by bralo v úvahu jazykové schopnosti žáka, ale zároveň neposkytovalo nespravedlivou výhodu nebo nevýhodu na základě jejich jazykového původu. Otázka tedy zní, zda poskytnout žákovi cizinci dodatečnou podporu nebo úlevy v hodnocení, aby se vyrovnal s jazykovými bariérami? Tato podpora může být spravedlivá a zajišťovat rovné příležitosti, ale může také vytvářet dojem nespravedlnosti mezi ostatními studenty, kteří ji nezískávají. Takové jednání může být problematické z hlediska spravedlnosti a rovných příležitostí ve školním prostředí.

Příkladem porušení profesního **etického kodexu** by mohlo být upřednostňování nebo znevýhodňování žáků na základě jejich etnického původu při hodnocení nebo poskytování

podpory. To by odporovalo zásadám spravedlnosti a rovných příležitostí, které jsou obsaženy v etickém kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR.

Deontologický přístup klade důraz na dodržování morálních pravidel nebo povinností bez ohledu na důsledky. Tato teorie, spojená s filozofií Immanuela Kanta, argumentuje, že určité akce jsou eticky správné nebo špatné na základě jejich souladu s morálními zásadami, a to i když by mohly mít negativní důsledky (Kutnohorská a kol. 2011, s.113)

Podle tohoto přístupu by při hodnocení žáka, neměl brán ohled na jazykové a kulturní pozadí. Hodnocení by mělo být na základě výkonu a úsilí. Žák by neměl mít žádné individuální zacházení a měl by být hodnocen jako všechny ostatní děti ve třídě.

Utilitaristický přístup stojí na přesvědčení, že by lidé měli jednat tak, aby činili co nejvíce dobra pro co největší počet bytostí. Morální jednání se hodnotí na základě způsobených důsledků, na užitečnosti a prospěšnosti a na počtu pozitivně ovlivněných jedinců (Kutnohorská a kol. 2011, s. 105)

Podle utilitaristického přístupu by byl žák hodnocen s ohledem na to, jak přispívají k celkovému užitku a štěstí ve třídě a školním prostředí. Byl by podporován tak, aby mohl dosáhnout svého plného potenciálu a přispět k pozitivnímu rozvoji celé třídy.

V této kapitole jsem se zaměřila na etická dilemata při začleňování dětí cizinců do základního vzdělávání v České republice. Práce ukázala, že tato témata nejsou pouze teoretickým zkoumáním, ale mají reálný dopad na každodenní život dětí, učitelů a rodičů.

8 Rešerše

K vyhledávání zdrojů, pro mou absolventskou práci na téma Asistence při začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání, byly využity webové vyhledávače Google Scholar a EBSCO, knižní zdroje byly vyhledávány na portálu Bookport a ve Vědecké knihovně v Olomouci.

Klíčové slova mé absolventské práce jsou: cizinci/ foreigner, děti/ children, začlenění/ integration, základní vzdělávání/ primary education, Česká republika/ Czech republic.

Hlavním vyhledávačem, ve kterém jsem hledala zdroje pro svou práci je **Google Scholar**. Z tohoto vyhledávače jsem vyhledávala nejčastěji, protože mi zde vyhledávání přišlo komfortní, přehledné a nejsnazší. Po zadání spojení slov: začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání, bylo nalezeno 15500 zdrojů. Po zadání období od roku 2010 do roku 2024, bylo nalezeno 13400 zdrojů. Po seřazení podle relevance mi bylo nalezeno 1160 zdrojů. S tímto číslem bylo už vhodné pracovat. Prošla jsem asi prvních 100 zdrojů, ve kterých byli různé kvalifikační práce, online dostupná odborná literatura a legislativní dokumenty.

Z těchto zdrojů jsem použila Sešit sociální práce, Role sociálního pracovníka ve školství od autorek Evy Hurychové, Sylvy Králové, Ireny Litnerové, Romany Kunclové a Lenky Hakalové. Tato kniha mi byla velmi nápomocná v kapitole Školská sociální práce, dozvěděla jsem se zde o aktuální situaci v České republice. Dalším užitečným zdrojem pro mou práci byl projekt Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví. Autorkami tohoto dokumentu jsou Jana Havlíková a Kateřina Kubalčíková. Pro svou práci jsem využila jen první část projektu od Jany Havlíkové, v této části jsem se dozvěděla početní údaje o základních školách se sociálním pracovníkem a o důvodech proč je sociálních pracovníků na základních školách tak málo.

Ve vyhledávači **EBSCO** jsem zadala klíčová slova: cizinci AND integrace AND základní škola. Po zadání tohoto dotazu bylo vyhledáno 132 zdrojů. Dalším krokem jsem zadala plný text a bylo nalezeno 86 zdrojů. Tyto zdroje jsem už selektovala sama, podle toho, jestli byly relevantní pro mou práci.

Jeden ze zdrojů, které jsem použila je kniha, Integrace žáků-cizinců v širším kontextu od Yvony Kostecké, Davida Hána a Jiřího Hasmana. V tomto zdroji jsem našla velmi nápomocné informace o vlivu rodiny na integraci dítěte.

Konkrétní knižní zdroje jako jsou například Teorie a metody sociální práce od Pavla Navrátila, Základy sociální práce od Oldřicha Matouška a Sociální politika od Vojtěcha Krebse, byly vyhledány na webové stránce Bookport nebo ve Vědecké knihovně v Olomouci. Tyto

knihy byly velmi nápomocným zdrojem v kapitolách Teorie a metody sociální práce a Sociální politika.

K Vyhledávání dalších zdrojů jsem použila Chat GPT verzi 4. Do chatu jsem napsala konkrétní požadavek, například: prosím vyhledej mi odborné zdroje, které se zabývají bariérami při začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Chat GPT mi vždy vyhledal například 5 zdrojů které jsem si prošla a rozhodla se, jaký použiji.

Zákony, sdělení a vyhlášky použité v mé absolventské práci jsem hledala na internetové stránce Zákony pro lidi.cz. Bylo použito celkově 6 zdrojů.

Zdroje byly dále vyhledávány na internetových stránkách jako je META, inkluzivní škola.cz, MŠMT, MVCR, Migrace.com a YouTube. Další zdroje jsem vyhledávala ve studijních materiálech od vyučujících.

9 Analýza potřebnosti

Tato kapitola se věnuje analýze potřebnosti pro navržený projekt zaměřený na začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Analýza potřebnosti se zaměřuje a zkoumá aktuální potřeby dětí s cizím kulturním a jazykovým pozadím. V mém průzkumu mám za cíl identifikovat klíčové informace, které jsou nezbytné k hlubšímu porozumění aktuálního stavu na konkrétní základní škole. Výsledky této analýzy budou sloužit jako základ k návrhu projektu, který bude přizpůsobený specifickým potřebám Základní školy a Mateřská školy Příkazy.

9.1 Přehled dat

Pro účely této studie jsem se zaměřila na různé zdroje dat, abych získala komplexní pohled na aktuální stav na základní škole v Příkazích. Sběr dat se konal v březnu a dubnu 2024. Získat potřebné informace pro mě bylo snadné, na škole se profesně pohybuje rodinná známá, takže mi tento faktor velice usnadnil vstup do terénu školy.

Jedním z primárních a nejužitečnějších zdrojů informací byl polostrukturovaný rozhovor s paní ředitelkou školy, která mi poskytla hlubší vhled do strategií a politik, které škola používá k podpoře inkluzivity. Tento rozhovor mi byl velmi nápomocný k identifikaci možných výzev a příležitostí v procesu začlenění. K dalšímu získání informací jsem využila osobních, nestrukturovaných rozhovorů s pedagogy, abych získala jejich pohled na aktuální situaci ve školních třídách. Dále jsem vedla osobní rozhovory s jednotlivými dětmi cizinci, což mi umožnilo lépe porozumět jejich individuálním potřebám a zkušenostem.

Kromě rozhovorů jsem využila i osobního pozorování ve škole. Účastnila jsem se výuky a pořádaných akcí, což mi umožnilo získat přímý náhled na interakce mezi dětmi a pedagogy, dynamiku tříd a prostředí ve škole. Tato pozorování mi poskytlo důležité informace o každodenní realitě dětí cizinců a pomohlo mi lépe porozumět kontextu, ve kterém se proces začlenění odehrává.

Všichni zúčastnění se mnou aktivně spolupracovali, byli velice nápomocní a vytvořili prostředí, ve kterém bylo opravdu velmi jednoduché získat potřebné informace k návržení mého projektu. Celkově tyto různorodé zdroje dat poskytly široký a hluboký pohled na problematiku začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání.

9.1.1 Rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor se konal s paní Mgr. Podolskou, ředitelkou základní školy v Příkazích, v dubnu 2024. Paní ředitelku jsem požádala o rozhovor, protože právě pro školu pod jejím vedením budu navrhovat projekt. Paní ředitelka byla moc ochotná a se zájmem mi odpovídala na každou otázku a sdělila své pohledy, zkušenosti a názory týkající se této problematiky. Její role jako ředitelky základní školy poskytuje cenný vhled do praktických výzev a příležitostí spojených s integrací dětí cizinců do školního prostředí.

Přepis rozhovoru:

1. Kolik máte dětí cizinců na škole?

- Ve škole máme 6 dětí s odlišným mateřským jazykem a na začátku školního roku 2024 nám přibudou, ještě další dvě děti do první třídy.

2. Z jakých zemí tyto děti pochází?

- Na škole máme děti z Ukrajiny a Vietnamu.

3. Jaké mají tyto děti pobytové statusy?

- Děti z Ukrajiny mají pobytový status, osoba s dočasnou ochranou v ČR a děti z Vietnamu-cizinec s trvalým pobytem v ČR.

4. Hraje jejich pobytový status nějakou roli?

- Pro školu to nehraje roli vůbec žádnou.

5. Máte ve škole sociálního pracovníka/pedagoga?

- Nemáme.

6. Kdo ve škole řeší různé situace týkající se dětí? (prospěch, spolupráce s rodiči, vztahy se spolužáky, spokojenost dětí)

- U nás ve školy tyto situace řeší buď třídní učitel, výchovný poradce, školní psycholog, nebo já osobně.

7. Jaké používáte nástroje při integraci dětí?

- Spolupracujeme s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Olomouci. Díky této spolupráci získáme doporučení školského poradenského zařízení. Dle tohoto doporučení je žák zařazen do 3. stupně podpůrného opatření, na základě doporučení má vypracovaný individuální vzdělávací plán, úprava obsahu vzdělávání v základním vzdělávání. Díky tomuto doporučení žák získal týdně 3 hodiny výuky českého jazyka s externí učitelkou a asistenta pedagoga. Ve škole také můžeme zařadit žáky do 1. stupně podpůrného opatření. Když vnímáme tuto potřebu tak se tímto způsobem snažíme ulehčit žákům. Na základě tohoto zařazení byl vytvořen plán pedagogické podpory. Díky tomuto plánu žák získá doučování českého jazyka, může využívat různé pomůcky (ict technika, pracovní listy, zjednodušené zadání). Žáci jsou hodnoceni z jednotlivých předmětů s přihlédnutím k tomu, že je jejich výkon negativně ovlivněn omezenou znalostí českého jazyka.

8. V jaké míře jsou konkrétní nástroje efektivní?

- Doučování českého jazyka žákům pomáhá. Zlepšují se při komunikaci se svými kamarády i učiteli, jejich práce v hodinách se také lepší. Neúplná znalost českého jazyka sice stále žáka ovlivňuje, ale pozoruji že se situace pozitivně mění. Asistent pedagoga nám ve škole velmi usnadňuje průběh vyučujících hodin, věnuje se dětem a vysvětluje jim zadání práce. Jako velmi pozitivní a efektivní nástroj vnímám zohledněné hodnocení žáka. Děti jsou díky tomu motivované a negativně nevyčnívají z kolektivu.

9. Co byste ve škole potřebovali?

- Potřebovali bychom rozšířit školní poradenské pracoviště o pozici, sociálního pracovníka, který by zastával roli interkulturního pracovníka. Potřebovali bychom ho zejména při komunikaci s rodiči a v pochopení kulturních rozdílů u žáků, kterým se nepodařilo úspěšně začlenit do kolektivu.

10. Co vám ve škole chybí?

- Více didaktických materiálů pro rozvoj slovní zásoby žáků.
A také bychom uvítali spolupráci s neziskovými organizacemi.

11. Co byste ve škole mohli dělat nového?

- Nevíme, potřebovali bychom poradit, jak úspěšně začlenit děti po všech sférách jako je oblast sociální i vzdělávací.

12. Jak to realizovat?

- Jako první bod bych viděla přizvat do školy odborníka, který by navrhl nějaké kroky, jak bychom tyto děti mohli úspěšně integrovat po všech sférách a tím zharmonizovat klima školy.

13. Zkusili jste do školy někoho pozvat? Nebo oslovit nějakou organizaci, která by vám s integrací žáků pomohla?

- Zatím jsem o tom nepřemýšlela, ale myslím že je to dobrý nápad. S žádnou organizací zatím nespolupracujeme.

14. Jakým způsobem se vaše škola aktivně podílí na začleňování dětí cizinců do školního prostředí?

- Případá mi, že aktivně se naše škola úplně nepodílí na integraci, spíše se zaměřujeme na integraci ve vzdělání, aby rodiče i děti správně pochopili český školní systém, děti aby rozuměly česky a aby to tolik neovlivňovalo jejich výsledky v ostatních předmětech.

15. Jaký máte plán na podporu dětí cizinců s ohledem na jejich jazykové, kulturní a sociální potřeby?

- Máme vypracované jen plány na zvládnutí jazyka – individuální vzdělávací plány, případně plány pedagogické podpory. Plány s ohledem na kulturní a sociální potřeby vypracovány nemáme.

16. Jaké jsou hlavní výzvy, se kterými se vaše škola setkává při začleňování dětí cizinců, a jak se snažíte těmto výzvám čelit?

- Za hlavní výzvu považuji asi ten jazyk, to už jsem zmínila, a jak s tím pracujeme. Další velkou výzvou je velmi odlišná mentalita u některých žáků, proto je s nimi někdy obtížné spolupracovat. Tyto děti mívají konflikty se spolužáky, jsou neposedné a tvrdohlavé. Jejich chování ovlivňuje i třídní kolektiv. A ještě je obtížná komunikace s rodiči dětí. Například při třídních schůzkách musíme používat Google překladač, abychom se společně dorozuměli.

17. Jakou roli hraje učitelský sbor ve snaze o efektivní začleňování dětí cizinců? Jaké jsou jejich zkušenosti a potřeby v této oblasti?

- Učitelský sbor v naší škole hraje nejdůležitější roli. Velkou míru má zde empatie učitelů, kteří se žákům věnují s velkou chutí. Pracují na základě doporučení s Pedagogicko-psychologické poradny, poskytují doučování žákům, v hodinách aktivně zapojují všechny žáky. Mají individuální přístup ke každému žáku.

18. Jaká spolupráce existuje mezi vaší školou a rodiči dětí cizinců? Jak se snažíte zapojit rodiče do procesu vzdělávání jejich dětí?

- Třídních schůzek se účastní rodič, učitel i žák. V případě potřeby zapojujeme školní poradenské pracoviště.

19. Jaké jsou vaše zkušenosti s úspěšnými příběhy začlenění dětí cizinců do školního prostředí? Jaké faktory se podle vás podílejí na úspěchu těchto případů?

- Vzhledem k tomu že, ještě nemáme žádného žáka cizince, který by dokončil základní vzdělávání na naší škole, tak úplně nemohu posoudit. Některé děti si u nás vedou velmi dobře, ale pořád je zde místo pro zlepšení.

20. Jaké jsou vaše dlouhodobé cíle a plány ohledně začleňování dětí cizinců do vaší školní komunity?

- Pro naši školu bych si přála, nějakou mimoškolní aktivitu, kde by byli zapojeni žáci, jejich rodiče i pedagogický personál. Tato aktivita nebo kroužek by napomáhal k vzájemnému kulturnímu pochopení, lepšímu seznámení a celkovému zlepšení vztahů v naší školní komunitě.

9.2 Specifika cílové skupiny

Základní škole v Příkazích má pouze první stupeň, tedy pět tříd. Na tuto školu dochází celkem 49 žáků, z toho je 6 žáků s odlišným mateřským jazykem. Na začátku příštího roku nastoupí další dva žáci s odlišným mateřským jazykem do první třídy. Děti pochází z Vietnamu a z Ukrajiny. Děti nastoupily do základního vzdělávání s téměř nulovou znalostí českého jazyka. Školní pedagogové s nimi neustále pracují na zlepšení českého jazyka, děti se stále zlepšují, ale čeká je ještě hodně práce. Se začleněním do školního kolektivu jsou na tom podobně, u

některých dětí jsou kulturní rozdíly natolik zřetelné, že se jim nepodařilo mezi své vrstevníky začlenit. Tyto děti jsou na okraji třídy, ostatní děti s nimi nechtějí spolupracovat na školních projektech, sedět ve školních lavicích a tvořit dvojice. Tato skupina dětí je přímou cílovou skupinou mého projektu.

Do nepřímé cílové skupiny počítám ostatní děti docházející do školy. Také bych sem zařadila pedagogické pracovníky školy, kterých je pět, někteří pedagogové zde plní i funkci výchovného poradce a metodika prevence. Se školou aktivně spolupracuje i externí školní psycholog a asistent pedagoga (Výroční zpráva školy, 2023). V neposlední řadě bych svůj projekt ráda cílila i na rodiče dětí cizinců.

9.3 Příčiny problému a jeho důsledky

Přístup ke vzdělání je základním právem každého jedince, avšak pro děti cizinců může být získání kvalitního vzdělání často náročné a plné překážek. Tato kapitola se zabývá vyzozorovanými problémy, spojenými se začleňováním dětí cizinců do Základní a Mateřské školy Příkazy. Zaměřuje se na identifikaci příčin těchto obtíží a zkoumá jejich důsledky nejen pro samotné děti, ale i pro širší společnost.

Vyozozovala jsem že, jako jeden z největších problémů je neznalost vyučujícího českého jazyka. Důsledkem této neznalosti se stává komunikace se spolužáky a s pedagogy velice obtížná. Kvůli neúplnému porozumění zadání v různých pracích nebo cvičeních, to z velké míry ovlivňuje konečnou kvalitu výsledku práce, kterou se děti zabývaly. Děti s odlišným mateřským jazykem mají sice přístup k doučování českého jazyka, ale tento nástroj na ně nemá dostatečně efektivní vliv. Děti jsou totiž nejvíce ovlivněni svou rodinou. V některých rodinách žáků se používá jen cizí jazyk, důsledkem toho tyto děti mají největší problém s komunikací v českém jazyce.

Dalším identifikovaným problémem jsou velké kulturní rozdíly. Žáci pocházející z Ukrajiny mají odlišnou národu než majoritní žáci. Někteří žáci byli hrubší na své spolužáky a měli problém s kázní. Ve svém čase stráveném na škole, jsem postřehla lehké vyčlenění z kolektivu, spolužáci s nimi nechtěli tvořit dvojice, pracovat na skupinových projektech nebo například sedět ve školní lavici.

9.4 Stakeholderi

Pro projekt na začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání mohou být stakeholderi různí aktéři, kteří mají zájem na úspěchu tohoto projektu a mohou být ovlivněni jeho výsledky. Mezi potenciální stakeholdery tohoto projektu mohou patřit:

Primárním stakeholderem bude **ZŠ a MŠ Příkazy**, na této škole bude projekt realizovaný. Škola již čerpá dotace z rodinné **nadace Kellnerových**, proto by se tato nadace mohla podílet na financování projektu a stát se stakeholderem (Výroční zpráva školy, 2023).

Dalším velice významným stakeholderem by mohlo být **MŠMT**, které poskytuje dotace na podporu aktivit integrace cizinců v regionálním školství. *Účelem dotace je přispět k integraci cizinců do české společnosti prostřednictvím projektů zaměřených na oblast předškolního a základního vzdělávání, zvyšování efektivity vzdělávání v oblasti českého jazyka, integrační volnočasové aktivity, odstraňování kulturních bariér, zvyšování kompetencí odborných pracovníků v oblasti vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka a podporu spolupráce rodiny a školy* (MPSV, b.d.).

Národní pedagogický institut by mohl být stakeholderem v oblasti metodologie. Při přípravě konkrétních aktivit by se mohlo vycházet z jejich materiálů, jako jsou například Metodická doporučení k začleňování žáků-cizinců do výuky v českých základních školách (Národní pedagogický institut, 2011).

Dalším pro projekt nutným stakeholderem budou různé **organizace**. Například organizace jako jsou Centrum na podporu integrace cizinců nebo Arcidiecézní charita Olomouc by mohly pomoci vybrat interkulturní pracovníky.

Školní vedení a školní personál mohou být významnými stakeholdery, protože mají vliv na tvorbu politik a strategií týkajících se integrace, rozdělení zdrojů pro podporu a jsou zodpovědní za vzdělávání a sociální integraci dětí.

Mezi další stakeholdery počítám **rodiče a příbuzné dětí**, protože mají přímý zájem o kvalitu vzdělávání a na tom, aby jejich děti byly úspěšně začleněny do nového vzdělávacího prostředí.

Ostatní žáci ve škole mohou být také stakeholdery, protože jejich prostředí a interakce s dětmi cizinci mohou ovlivnit atmosféru ve škole a proces jejich integrace.

Zapojení těchto stakeholderů může být důležité pro úspěch projektu na začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání, protože jejich podpora, spolupráce a angažovanost mohou přispět k vytvoření inkluzivního a podpůrného školního prostředí pro všechny žáky.

9.5 Úspěšný příklad projektů v České republice a zahraničí

Projekt Stand by me / stojím při tobě se zaměřuje na podporu dětí při adaptaci do školního prostředí a jejich začlenění do kolektivu. Jeho cílové skupiny zahrnují děti, které uprchly před válkou z Ukrajiny, cizince s odlišným mateřským jazykem, nově příchozí do již fungujícího kolektivu, děti s individuálními potřebami, děti procházející obtížnými situacemi, děti s psychickými problémy a ty, které se dlouhodobě potýkají s obtížemi začlenění mezi své vrstevníky. Projekt je pro všechny účastníky zcela zdarma.

Na projektu spolupracuje organizace UNICEF, Člověk v tísni, META, ČOSIV, Hodnotové vzdělávání Cyril Mooney, a dohlíží MŠMT. Tento projekt je strukturovaný a vychází z metody a hodnot programu DofE.

Na každé zapojené škole musí být dospělý a proškolený mentor, který děti koordinuje a provází programem. Mentor ze začátku vytipuje zájemce a spojí dvojce. Jeden z dvojce je většinou starší žák, který už ví, jak to ve škole funguje a je takovým kamarádem a pomocníkem druhému z dvojce, to je žák s potřebou začlenění. Tito dva žáci spolu začínají spolupracovat na menších projektech podle připravené metodiky, setkávají se minimálně osmkrát. Po třech měsících spolupráce končí a dvojce dostane certifikát.

Programem lze předcházet šikaně, pocitu osamělosti, nedostatku účasti ve výuce, konfliktům v kolektivu, psychickým obtížím, špatnému akademickému prospěchu a předsudkům. Účelem tohoto projektu je podporovat školy v budování prostředí, kde se mladí lidé cítí bezpečně a přijímaní. Cílem je vytvořit prostředí, kde se mohou děti poznávat, spolupracovat a pod vedením mentora se zapojovat do drobných projektů, které odpovídají jejich vlastním zájmům (Dofe, 2024).

Záměrem **projektu LEND A HAND** je zlepšit sociální začleňování žáků z řad přistěhovalců a uprchlíků na základních školách. Projekt je nadnárodní a jsou do něj zapojeny tři země Turecko, Portugalsko a Itálie. Všechny partnerské země se potýkají s migrací a mají obtíže zajistit efektivní sociální začlenění imigrantů na jejich školách.

Na projektu se podílí tyto významné a zkušené instituce Univerzita Gazi v Turecku, Florentská Univerzita v Itálii, Univerzita Coimbra v Portugalsku, poradenská společnost Pi Pozitif Danismanlik v Turecku a Ministerstvo národního školství Turecka. Projekt je financován z fondu Evropské Unie.

Projekt je navržen tak, aby působil na třech úrovních: na úrovni školy, politiky a učení/výuky. Cíle projektu jsou: Vypracovat učební plány a vyškolit učitele, kteří pracují

s imigranty. Vyvinout sadu nástrojů pro učitele základních škol a podpořit je k výuce sociálního začleňování po dobu šesti měsíců. Vytvoření sítě škol přátelských k imigrantům a vypracování pokynů, které umožní sdílení doporučení, pravidel, nástrojů a mimoškolních aktivit pro přetvoření škol na sociálně inkluzivní instituce.

Celkově si projekt klade za cíl přispět k inkluzi ve vzdělávání, posílit kompetence učitelů a podpořit školy při řešení problémů, se kterými se potýkají imigrantští studenti, jako je předčasné ukončení studia nebo neúspěch (Counseling, 2017)

9.6 Závěry analýzy potřeby

Tato analýza odkrývá aspekty důležitosti realizace projektu zaměřeného na integraci dětí cizinců do základního vzdělávacího systému, zejména v kontextu malé školy, jakou je škola v Příkazích. Přestože se jedná o menší vzdělávací instituci, potenciál pro pozitivní dopad takového projektu je obrovský.

Výzvy spojené s neznalostí českého jazyka a kulturními rozdíly jsou značné, avšak nejsou nepřekonatelné. Analýza potřeby poukázala na potřebu cílené podpory pro tyto děti, jejichž integraci komplikují jazykové bariéry a rozdíly v kulturním zázemí. Tyto bariéry nejen ovlivňují školní výsledky, ale také mají přímý dopad na sociální vztahy dětí.

Provedení tohoto projektu nabízí řadu přínosů. Nejenže by podpořil a usnadnil integraci dětí cizinců mezi své spolužáky, také by pomohl rozvíjet jazykové dovednosti. Tím by se snížil pocit izolace mezi dětmi cizinců a podpořila by se vzájemná kulturní výměna mezi všemi žáky. Projekt by měl přínos také pro české žáky, dovědí se nové informace o jiných kulturách a díky tomu budou kulturně senzitivnější a tolerantnější k žákům cizincům.

Zlepšení integrace dětí cizinců má potenciál pozitivně ovlivnit nejen atmosféru ve třídě, ale i celkové školní prostředí.

Projekt by také mohl sloužit jako vzor pro jiné školy, čelící podobným výzvám. Jeho úspěch by mohl inspirovat a motivovat k replikaci úsilí o integraci, čímž by se rozšířil jeho pozitivní dopad i mimo konkrétní komunitu Základní a Mateřské školy v Příkazích.

Výsledky této analýzy potřeby tedy jasně hovoří ve prospěch realizace navrhovaného projektu. Přestože se zaměřuje na relativně malou cílovou skupinu v rámci jedné školy, jeho potenciální přínosy pro celou školní komunitu jsou vysoké.

V neposlední řadě bych chtěla ještě dodat doporučení škole. Škola by mohla navázat spolupráci s organizací Centrum na podporu integrace cizinců nebo s Arcidiecézní charitou Olomouc. Tyto organizace by mohly poskytnout interkulturní tlumočníky, kteří by velmi

usnadnili komunikaci mezi školou a rodinou cizinců. Dalším doporučením je využít aspekty z integrační politiky České republiky, které jsou obsažené v dokumentu Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců Ve vzájemném respektu. Zejména doporučuji body týkající se jazykové přípravy, podpory vzdělávání dětí-cizinců, zvyšování odbornosti pedagogů, podpory výuky českého jazyka a podpory zapojení rodičů (více informací v kapitole 6.1).

10 Kamarádi ze všech koutů – projekt na začlenění dětí cizinců do Základní a Mateřské školy Příkazy

Návrh projektu vychází z teoretických poznatků v první části předkládané práce. Pro projekt byla zpracována analýza potřebnosti ve spolupráci se Základní a Mateřskou školou Příkazy, pro kterou je projekt navržený. Reaguje na její potřeby a poskytuje nástroje, které dětem cizinců usnadní proces začleňování do školního kolektivu. V následujících podkapitolách budou detailně představeny všechny části projektu. Projekt obsahuje klíčové aktivity harmonogram, rozpočet a logický rámec.

10.1 Cíl projektu

Cílem projektu je realizace mimoškolní aktivity pro žáky Základní a Mateřské školy Příkazy. Tento projekt usnadní začlenění dětí cizinců mezi své spolužáky a zároveň bude mít pozitivní vliv na celkové vzdělávací prostředí. Aktivity budou spojené s kreativní činností, se sportem, tancem, hudbou a kulinářstvím. Záměrem aktivit bude zvýšit porozumění kulturním rozdílům, obohacení účastníků novými informacemi o jiných kulturách, podpora vzájemného respektu a tolerance, rozvinutí slovní zásoby dětí a dát prostor se individuálně a pozitivně projevit. Tímto způsobem by mělo dojít k vytvoření prostředí, které je otevřené, inkluzivní a respektuje kulturní rozmanitost, což přispěje k celkovému rozvoji osobnosti dětí a k pozitivní atmosféře ve škole. Konkrétně se bude jednat o setkání, workshopy nebo jiné interaktivní aktivity, které proběhnou 18 x, celkově bude projekt trvat od 1. října 2024 do 6. června 2025.

10.2 Cílová skupina

Primární cílovou skupinou jsou žáci Základní a Mateřské školy Příkazy, kteří se zapojí do projektu Kamarádi ze všech koutů. Tento projekt bude mít místo pro 16 dětí. Tyto děti se budou aktivně účastnit předem připravených aktivit.

Do projektu budou v různých aktivitách zapojeni i rodinní příslušníci dětí, kteří budou mít možnost přispět svými znalostmi a zkušenostmi a tím ovlivnit efektivitu projektu.

Další skupinou, která přispěje na efektivní realizaci projektu jsou zaměstnanci školy. Všichni zaměstnanci mají možnost spolupracovat na aktivitách, pomáhat při realizaci a účastnit se na všech setkáních. Tento projekt bude mít pozitivní vliv i na ostatní žáky, kteří se do projektu nezapojí a na celou školní komunitu.

10.3 Klíčové aktivity a indikátory splnění projektu

V této kapitole se budu zabývat průběhem celého projektu. Kapitola se zaměřuje na klíčové aktivity projektu, které jsou zásadní pro jeho úspěšné provedení a dosažení stanovených cílů. Tyto aktivity představují strategické kroky, které projektový tým musí pečlivě plánovat, koordinovat a realizovat. V kontextu projektového řízení jsou klíčové aktivity jakousi páteří celého procesu, která spojuje různé části projektu do celku a zajišťuje jeho správný průběh. V této části je mnou zpracovaná tabulka pro lepší přehlednost klíčových aktivit. Tyto klíčové aktivity jsou vždy podrobněji popsány v následujících kapitolách.

Tabulka 2: Přehled projektu

Klíčová aktivita	Datum	Aktivita	Účastníci	Indikátory splnění
K. A. 1	Od 1. října 2024 do 1. prosince 2024	Výběr garanta projektu	Projektový tým	Podpis smlouvy
K. A. 1	Od 1. října 2024 do 1. prosince 2024	Navázání spolupráce s neziskovou organizací	Projektový tým, Nezisková organizace	Podpis smlouvy, Podepsání smlouvy s interkulturními pracovníky
K. A. 1	Od 1. října 2024 do 1. prosince 2024	Výběr mentora	Projektový tým	Dokončené školení
K. A. 2	od 1. prosince 2024 do 31. prosince 2024	Propagace projektu	Projektový tým	52 vytisknutých letáků
K. A. 2	od 1. prosince 2024 do 31. prosince 2024	Tisk materiálů	Garant projektu	Účetní doklad, Tištěný materiál
K. A. 2	od 1. prosince 2024 do 31. prosince 2024	Nákup výtvarných potřeb	Garant projektu	Účetní doklad

K. A. 2	od 1. prosince 2024 do 31. prosince 2024	Zpracování metodického dokumentu	Projektový tým	Zpracovaný metodický dokument
K. A. 3	Od 1. ledna 2025 do 20. ledna 2025	Sběr a zpracování přihlášek	Projektový tým, Pedagogický personál	Seznam účastníku projektu
K. A. 3	7. února 2025	Úvodní setkání	Projektový tým, Pedagogický personál, Děti, Rodiče	Prezenční listina
K. A. 4	od 10. února 2025 do 5. května 2025	Průběžná setkání	Projektový tým, Pedagogický personál, Děti, Rodiče	Prezenční listina, Fotodokumentace, Zvýšení kulturní tolerance u alespoň 50 osob
K. A. 5	6. června 2025	Ukončení projektu	Projektový tým, Pedagogický personál, Děti, Rodiče, Veřejnost	Evaluační dotazník, Fotodokumentace, Zvýšení kulturní tolerance u alespoň 100 osob.

(Vlastní zpracování, 2024)

10.3.1 Klíčová aktivita 1: Vytvoření infrastruktury a týmu

Tato klíčová aktivita je základním krokem k úspěšnému provádění projektu na začlenění dětí cizinců do Základní a Mateřské školy Příkazy. Klíčová aktivita začíná datem 1. října 2024 a končí 1 prosince 2024 a obsahuje následující kroky:

Výběr garanta projektu: Z týmu zaměstnanců ve škole bude vybrán garant projektu, který se stane i koordinátorem projektu. Garant bude mít odpovědnost za celkové řízení a koordinaci aktivit spojených s projektovými cíli. Bude zajišťovat komunikaci mezi jednotlivými členy týmu a externími partnery.

Navázání spolupráce s neziskovou organizací: Tato organizace bude partnerem projektu a pomůže do projektu vybrat dva interkulturní pracovníky. Podmínky přijetí jsou

následující: mají zkušenost při integraci cizinců a mají zkušenosti při spolupráci se školami. Dva interkulturní pracovníci budou přijati jako součást týmu, jeden zaměřený na vietnamskou komunitu a druhý na ukrajinskou komunitu. Budou aktivně spolupracovat s účastníky projektu, s rodinami a školním personálem. Naplní jejich práce bude podpora integrace, zvýšení porozumění mezi kulturami a tlumočení (více informací o této profesi v kapitole 5.1).

Výběr mentora: Z týmu zaměstnanců školy bude vybrán mentor, který projde speciálním školením, aby se stal spoluúčastníkem na programu Stand by me / stojím při tobě (konkrétní informace v kapitole 9.5). Díky němu budou moci být využity hodnoty a metody tohoto programu v Projektu Kamarádi ze všech koutů. Mentor děti spáruje do dvojic, bude je koordinovat a provázet vzájemnou spoluprací.

Tyto tři aktivity jsou klíčovým prvkem pro zajištění infrastruktury a týmu, který je nezbytný pro úspěšné provádění projektu.

Indikátorem splnění bude: Jmenování garanta projektu do 1. prosince 2024. Podepsání partnerské dohody s neziskovou organizací do 1. prosince 2024. Přijetí interkulturních pracovníků do týmu do data 1. prosince 2024. Jmenování mentora do funkce do 1. prosince 2024. Dokončení školení mentora pro program Stand by me / stojím při tobě do 1. prosince 2024.

10.3.2 Klíčová aktivita 2: Příprava

Tato klíčová aktivita se zaměřuje na propagaci projektu mezi cílovou skupinou a na zajištění potřebných materiálů pro jeho realizaci. Klíčová aktivita bude probíhat v období od 1. prosince 2024 až do 1. ledna 2025 a bude obsahovat následující kroky:

Propagace projektu: Každému dítěti ve škole se rozdá propagační leták obsahující informace o projektu, jeho cílech a možnostech účasti. Leták bude vyvěšen i na webových stránkách školy a větší rozměr letáku bude pověšený na dveřích a nástěnce ve škole (viz Příloha 1). Do propagace projektu se zapojí i učitelé prostřednictvím prezentací ve třídách, e-mailových oznámení nebo osobního jednání se studenty/rodiči.

Tisk materiálů: Garant projektu objedná tisk propagačních letáků, přihlášek do projektu, průběžných evaluačních dotazníků a konečných evalvačních dotazníků.

Nákup výtvarných potřeb: Garant projektu objedná/koupí materiály, které budou potřeba pro realizaci projektu. Mohou to být například výtvarné potřeby, papíry.

Tato klíčová aktivita je důležitým prvkem pro úspěšnou realizaci projektu, protože zajistí dostatečnou propagaci projektu mezi cílovou skupinou a zajištění potřebných materiálů pro jeho hladký a kvalitní průběh.

Zpracování metodického dokumentu: Projektový tým zpracuje metodická doporučení pro projekt a pro realizaci budoucích projektů.

Indikátorem splnění bude: Účetní doklad o tištěných materiálech. Účetní doklad o zakoupených materiálech. 50 vytisknutých letáků velikosti A5. 2 vytisknuté letáky velikosti A2. Zpracovaný metodický dokument.

10.3.3 Klíčová aktivita 3: Registrace účastníků a úvodní setkání

Tato klíčová aktivita představuje důležitý krok v procesu projektu, jelikož se zaměřuje na registraci zájemců o účast a na zahájení projektu skrze úvodní setkání s rodiči a dětmi.

Sběr a zpracování přihlášek: Prvním krokem této aktivity je distribuce a sběr a přihlášek od rodičů či zákonných zástupců, kteří projeví zájem o zapojení svých dětí do projektu (viz Příloha 2). Tento sběr bude probíhat od 1. ledna 2025 do 20. ledna 2025. Dalším krokem bude zpracování přihlášek a následná komunikace s rodiči a žáky ohledně potvrzení účasti a dalších postupů.

Úvodní setkání: Úvodní setkání, na které jsou pozváni zapojené děti a jejich rodiče, proběhne 7. února 2025. Cílem tohoto setkání je představit pracovníky projektu, kteří budou s dětmi pracovat, a poskytnout rodičům a dětem informace o tom, kam projekt směřuje, jaké jsou jeho cíle a co mohou očekávat. Přítomni budou interkulturní pracovníci, kteří budou překládat česky nemluvicím rodičům. Během úvodního setkání bude také prezentován harmonogram projektu, který obsahuje plánované aktivity, události a termíny. Tento harmonogram rodiče také dostanou (viz Příloha 3). Dále bude rodičům a dětem vysvětlen program Stand by me / stojím při tobě, jehož cílem je propojení dětí s odlišným kulturním pozadím s dětmi českými. Na základě těchto informací budou děti rozděleny do dvojic, které budou společně pracovat a podporovat se během průběhu projektu. Úvodní setkání také poskytuje příležitost k diskusi, k položení otázek a k vyjasnění případných nejasností, čímž se zajistí, že rodiče a děti mají plné porozumění projektu a jsou připraveni na jeho průběh. Rodiče se zde dohodnou, jaký den v týdnu by byl na setkávání nejlepší. Tato aktivita je zásadní pro vytvoření pevné základny pro další realizaci projektu a pro zapojení účastníků do jeho činností.

Indikátorem splnění bude: Na základě podaných přihlášek zpracovaný seznam zapojených žáků. Presenční listina s podpisem zúčastněných osob.

10.3.4 Klíčová aktivita 4: Průběh

Tato klíčová aktivita je velmi důležitá, protože pojednává o celkovém průběhu projektu. Jsou zde popsány jednotlivé setkání a co bude jejich obsahem. U každého setkání budou přítomni interkulturní pracovníci a mentor, kteří budou účastni v průběhu celého procesu poskytovat podporu a inspiraci. Garant projektu bude hlavním moderátorem aktivit. Do celkového průběhu projektu se mohou zapojit pedagogičtí pracovníci. Aktivity v setkáních jsou navrženy tak, aby podněcovaly vztahy mezi dětmi, vytvářely prostředí pro vznik nových přátelství, podporovaly spolupráci a vzájemný respekt, rozvíjely slovní zásobu u dětí s odlišným mateřským jazykem a celkově dětem předaly informace o krásách kultur. I když jsou tyto setkání navrženy přímo na cílovou skupinu dětí, tak rodiče jsou vřele vítáni a při některých setkáních je jejich účast nutná. Setkání budou trvat dvě hodiny, až na výjimky, které mohou být delší. Celkový průběh projektu je v časovém rozmezí od 14. února 2025 do 23. května 2025.

1. setkání – Seznámení: V první hodině se dítě seznámí se svým partnerem, s kterým bude po dobu projektu spolupracovat. Dvojice bude mít prostor pro volnou komunikaci. Ve dvojicích si řeknou základní informace o sobě, co mají rádi, co je baví. V druhé hodině pracovníci představí každou zemi její kulturu, jazyk základní realie, oblíbená jídla, hudbu, významné osobnosti a tak dále. Po představení zemí dojde k otevřené diskusi. Děti se budou moci ptát na to co je zajímavá.

2. setkání – Kreativní tvoření 1: V průběhu těchto dvou hodin budou děti spolupracovat se svým partnerem na plakátu. Tento výtvarný projekt bude zaměřený na téma: co nás spojuje, v čem jsme rozdílní, v čem vynikáme. Výsledný výtvarný dílo bude vystavený na ukončující akci projektu.

3. setkání – Co mám rád: V tomto setkání si každé dítě přinese z domu nějakou věc, kterou má rado (hračku, plyšáka, ...) a která má pro něj nějaký osobní význam. Svým spolužákům poví příběh o této věci a jaké má propojení s jejich životem. Aktivita využije narativní terapii, tedy vyprávění příběhu (více informací o tomto přístupu v kapitole 5.3). Po vystřídání všech dětí, si mohou ve zbylém čase společně hrát.

4. setkání – Sportovní aktivity 1: Toto setkání bude orientované na pohybové aktivity. Děti budou hrát spoustu zábavných kolektivních her. Hry, které si vyzkouší jsou například: putující klobouk, poletující balonek vyvolávaná nebo jiné hry které děti sami navrhnou. Děti

mohou navrhnout hry, které se hrají v jejich zemích a naučit je své kamarády. Děti budou spolupracovat se svým partnerem i v celém kolektivu.

5. setkání – Kreativní tvoření 2: Ve dvouhodinovém setkání, děti ve dvojicích vytvoří maskota, který bude znázorňovat jejich vzájemnou spolupráci. Kreativně se meze nekladou, proto děti mohou použít jakékoliv výtvarné techniky a materiály. Maskot bude také vystaven na ukončující akci projektu.

6. setkání – Zábavné aktivity: Při tomto setkání se děti budou účastnit párových soutěží, kvízů a vědomostních aktivit. Děti si vyzkouší hru karikatury, napiš co nejvíce věcí, hádej, kdo jsem, město jméno zvíře věc, a mnoho dalších.

7. setkání – Sportovní aktivity 2: Tohle setkání bude orientované na pohybové aktivity. Děti zde budou hrát například fotbal, vybíjenou, basketball nebo třeba baseball.

8. setkání – Vaření: Tato schůzka bude trvat 3 hodiny. Náplní bude příprava národních nebo oblíbených jídel. Spolupracovat zde budou i rodiny dětí. Z utvořených dvojic vzniknou čtveřice, protože si každé dítě přivede jednoho rodiče, nebo jiného příslušníka rodiny. Společně tato čtveřice uvaří vybraný pokrm, který bude moct každý ochutnat.

9. setkání – Zvyky a tradice: V tomto setkání se děti budou zaobírat různými zvyky a tradicemi, které nesou jejich kulturu. Popovídají si o tom, jak se v jejich Zemích slaví například Vánoce a Nový rok. Dětem se představí české, vietnamské i ukrajinské zvyky a tradice jako je pálení čarodějnic, dušičky, Nový lunární rok, Svátek mrtvých, Den bloudících duší, Mezinárodní den žen, Den práce... Děti se zaměří na rozdíly a na to co je spojuje.

10. setkání – Příchod jara: Tohle setkání bude navazovat na setkání minulé, tedy na zvyky a tradice. Děti se budou zabývat Velikonocemi a příchodem jara (z důvodu nastávajících Velikonoc). Porovnájí zde, jak se slaví Velikonoce v České republice, na Ukrajině a ve Vietnamu. Aktivita bude citlivá vůči náboženskému vyznání. Vietnamci v místní škole nemusí být křesťané. Děti si vyzkouší barvení vajíček, pletení pomlázky a další typické aktivity, které souvisí s příchodem jara.

11. setkání – Společný výlet: Děti dostanou předem možnost si vybrat místo, kam by se chtěly podívat. Navrhované možnosti mohou být například výlet na Svatý Kopeček v Olomouci, návštěva ZOO Olomouc, prohlídka Olomouckého náměstí, výšlap na vyhlídku Kosíř. Společně potom vyrazí na výlet, na kterém je budou čekat úkoly a aktivity. Rodiče dětí jsou vřele vítáni. Výlet bude probíhat 5 až 6 hodin.

12. setkání – Hudba: Při tomto setkání se děti seznámí s lidovými písněmi různých kultur a společně si zazpívají. Děti poté budou mít dva úkoly. Společným úkolem je vybrat z každé kultury jednu píseň, která se jim líbí a kterou by chtěly zazpívat na ukončující akci

projektu. Druhým úkolem je spolužákům představit, jaké písně se líbí konkrétně jim, tyto písně mohou třeba sami zazpívat, pustit je na YouTube, nebo přinést CD.

13. setkání – Tanec: Tato schůzka bude orientovaná na lidové tance. Děti zhlédnou videa a budou mít za úkol napsat 5 až 10 vět o každém tanci. Například jestli se jim líbily lidové kroje, jaký tanec jim přišel nejlepší, jestli jsou si tance v něčem podobné... Na tomto úkolu budou pracovat ve dvojicích. Tyto lidové tance si mohou zkusit společně i zatančit, po případě vybrat tance, které by chtěly ukázat na ukončující akci projektu.

14. 15. a 16. setkání – Příprava na ukončující akci projektu: V těchto setkáních se budou děti připravovat na budoucí vystoupení. Budou trénovat tanec a zpěv, vytvářet dekorace pro výzdobu školy a společně vybírat fotky, které by chtěly ukázat veřejnosti.

Indikátorem splnění bude: Prezenční listina dostupná na každém setkání. Fotodokumentace.

10.3.5 Klíčová aktivita 5: Ukončení

Poslední klíčovou aktivitou projektu je samotné ukončení projektu. Poslední setkání se uskuteční 6. června 2025 od 15:00 do 18:00. Ukončení proběhne formou akce pro ostatní žáky školy, rodiny zúčastněných a pro širokou veřejnost. Na této akci si budou moct lidé prohlédnout projekty, na kterých děti společně pracovaly, uvidí fotky ze setkání a také se stanou publikem pro taneční a hudební vystoupení.

Součástí ukončení bude i celkové hodnocení projektu ze strany zúčastněných. Rodiče s dětmi vyplní krátký evaluační dotazník (viz Příloha 4). Dotazník bude sloužit pro samotnou evaluaci projektu a jeho celkové zhodnocení.

Indikátorem splnění bude: Vyplněná zpětná vazba formou evaluačního dotazníku. Fotodokumentace

10.4 Výstupy a výsledky projektu

Výstupem projektu bude čtyřměsíční mimoškolní aktivita pro žáky Základní a Mateřské školy Příkazy, která bude trvat celkem 18 setkání. Dalším hodnotným výstupem bude zpracovaná metodika pro ostatní školy, které by chtěly realizovat stejný nebo podobný projekt.

Předpokládaným výsledkem aktivit bude nejenom posílení vztahů mezi dětmi, podpora jejich začlenění do školního kolektivu, rozvoj jejich porozumění a tolerance vůči různým kulturám, ale také získání nových znalostí a dovedností a vytvoření prostředí, ve kterém se

každý žák cítí přijatý a respektovaný. Tím se významně přispěje ke zlepšení klimatu ve škole a k posílení pocitu sounáležitosti v rámci školní komunity.

Díky participaci všech stran, jako jsou děti, rodiče, školní personál a interkulturní pracovníci, budou mít děti možnost vstoupit do světa poznání, kde se setkají s různorodostí kultur a jazyků. Děti se naučí společné interakce, spolupráce a komunikace, které jim pomohou navázat nová přátelství.

Přestože se jedná o menší projekt, předpokládá se, že díky jeho úspěšnosti se postupem času realizuje i na dalších školách, nebo že bude inspirací pro vznik dalších projektů zaměřených na začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání.

10.5 Popis přidané hodnoty projektu

Projekt Kamarádi ze všech koutů je významný a inovativní, v oblasti začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání hned z několika důvodů. Prvním důvodem je to, že v projektu dochází k participaci několika skupin. Zapojení dětí cizinců, dětí z majoritní společnosti, rodičů žáků a zaměstnanců školy, zajišťuje, že projekt není zaměřen pouze na hlavní cílovou skupinu, ale aktivně podporuje spolupráci a komunikaci mezi různými členy školní komunity.

Druhým důvodem jsou všestranně navržené klíčové aktivity projektu. Ty jsou navrženy tak, aby podporovaly celkovou integraci dětí cizinců do školního prostředí, zlepšovaly jejich jazykové a komunikační dovednosti, posilovaly vztahy ve škole, poskytovaly nové informace a snižovaly kulturní rozdíly mezi jednotlivými studenty.

Dalším důvodem je přístup projektu. Díky svému přístupu má projekt také preventivní funkci. Děti, které se účastní projektu, mají možnost stát se nositeli jeho hodnot a předávat je dál svým spolužákům, čímž mohou usnadnit integraci nově příchozím dětem do školního prostředí.

Posledním již mnohokrát zmiňovaným důvodem je vliv projektu na harmonizaci vztahů ve škole. Tím přispívá k vytváření pozitivní a podpůrné školní atmosféry a podporuje důvěru, toleranci a porozumění mezi jednotlivými členy školní komunity.

10.6 Management rizik

Bylo identifikováno několik rizik, které by mohly narušit hladký průběh projektu. Tyto rizika jsou si podobná a společně provázaná. Žádné z identifikovaných rizik není hodnoceno vysokou pravděpodobností. Všem rizikům lze snadno předcházet včasným a efektivním jednáním.

Hlavní preventivní opatření je dostatečná motivace účastníků. Účastníky lze motivovat vysvětlením důležitosti projektu a sdělením benefitů, které získají díky zapojení do projektu (viz kapitola 2.4. Výstupy a výsledky projektu). Tohle preventivní opatření je mířeno hlavně na účastníky-rodice. Předpokládám, že když se dovědí o projektu, který je mířen na zlepšení integrace jejich dětí, oni sami budou chtít své děti zapojit.

Za kritické riziko považují neschopnost vybrat interkulturní pracovníky. Pravděpodobnost není sice vysoká, ale kdyby takový případ nastal, měl by závažný dopad na průběh projektu. Jako vhodné preventivní opatření se jeví navázání spolupráce s organizací, která by pomohla vytipovat vhodné kandidáty.

Předpokládaná rizika jsou pro lepší přehled níže vypsána do tabulky, která kromě konkrétního rizika obsahuje také hodnocení a preventivní opatření rizika.

Tabulka 3: Přehled rizik

Předpokládané riziko	Pravděpodobnost	Dopad	Preventivní opatření
Nízký počet účastníků – dětí	Malá	Velký	Včasná a efektivní propagace, Dostatečná motivace k účasti
Nízký počet účastníků – rodičů	Středně velká	Středně velký	Dostatečná motivace k účasti
Nízký počet účastníků – pedagogů	Malá	Středně velký	Dostatečná motivace k účasti
Nízká aktivita zúčastněných – dětí	Malá	Velký	Dostatečná motivace k plnění aktivit, Přizpůsobení aktivit dětem
Nízká aktivita zúčastněných – rodičů	Malá	Středně velký	Dostatečná motivace k zapojení
Nízká aktivita zúčastněných – pedagogů	Malá	Středně velký	Dostatečná motivace k zapojení
Špatné spárování dětí	Malá	Velký	Předem vytipované páry mentorem, který už děti zná

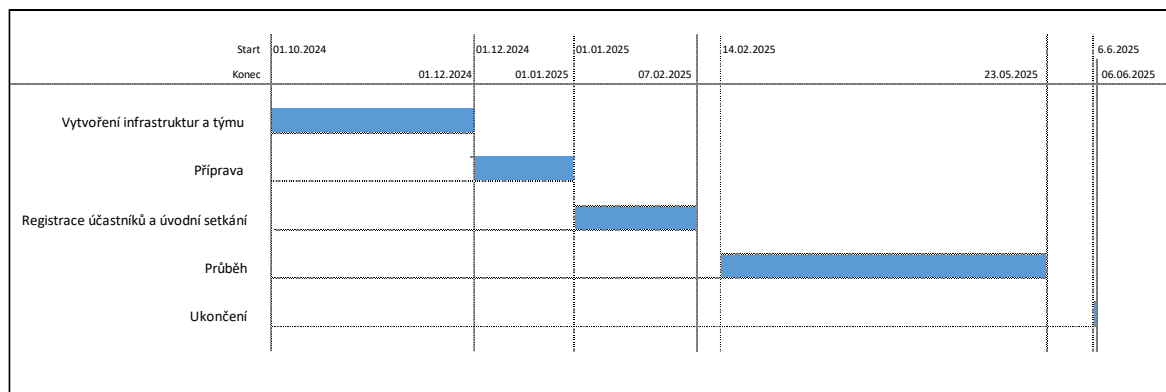
Neschopnost vybrat interkulturní pracovníky	Středně velká	Velký	Včasně a efektivní hledání kandidátů, Navázaná spolupráce s neziskovou organizací
Nedostatek financí	Malá	Velký	Zažádání o grant nebo dotace, Vyhlášení finanční sbírky, Navýšení rozpočtu školy
Zpoždění klíčových aktivit	Malá	Středně velký	Efektivní spolupráce projektového týmu, Správné načasování klíčových aktivit

(Vlastní zpracování, 2024)

10.7 Harmonogram

Následující graf vyobrazuje harmonogram projektu ve formě Ganttova diagramu. Je zde zaznamenán celkový časový průběh projektu. Jednotlivé klíčové aktivity jsou ohraničeny datem začátku a datem konce.

Graf 3: Harmonogram projektu

(Vlastní zpracování, 2024)

10.8 Rozpočet

Řádně spravovaný rozpočet je potřebným nástrojem pro úspěšné plánování a sledování financí během celého průběhu projektu. Rozpočet projektu zahrnuje všechny náklady spojené s jeho provedením a realizací.

Pro lepší pochopení platových nákladů, bych zde ráda vysvětlila, jak jsem přišla na dané platové ohodnocení. Platy jsou počítány z plného úvazku daným platovými tabulkami pro pedagogické pracovníky a sociální pracovníky pro rok 2024. Zaměstnanci budou placeni hodinovou sazbou, doloženou Dohodou o provedení práce. Práce garanta projektu nepřekročí cca 110 hodin a bude obsahovat objednání materiálů a objednání služeb (cca 2 h.), zpracování metodického dokumentu (cca 60 h.), koordinace a moderace projektu (cca 45 h.). Garant projektu spadá do pedagogické platové tabulky, 12 platové třídy a 5 platového stupně, což dělá 38 560 Kč (Kurzycz, 2024). Pro výpočet hodinové mzdy jsem použila vzorec: měsíční mzda / 40 (týdenní pracovní doba) / 4,348 (průměrný počet týdnů v roce) = hodinová mzda (Démonia, b.d.). Stejný postup byl využit i u určení platového ohodnocení mentora. V jeho popisu práce je účast na průběhu projektu (cca 45 h.) a zpracování metodického dokumentu (cca 30 h.). Interkulturní pracovníci spadají do platové tabulky sociálních služeb, 8 platové třídy (Národní soustava povolání, 2017) a 7 platového stupně, což dělá 29 050 Kč (Kurzycz, 2024). Pro výpočet byl využit stejný vzorec. Jejich naplní práce je účast na průběhu projektu (cca 45 h.) a zpracování metodického dokumentu (cca 30 h.).

Nákup služeb a nákup materiálů je podrobně specifikován v tabulce níže. Ceny objednávek a nákupů jsou vyčísleny z internetových stránek, autobus – uchytil.cz, propagační materiály – vyhodnytisk.cz, materiály – alza.cz.

Do projektového rozpočtu nejsou zahrnuty položky pronájem prostoru, energie a vybavení prostoru. Je předpokládáno že tyto položky poskytne škola.

Následující tabulka specifikuje veškeré výdaje, které jsou potřebné k dosažení cílů projektu, a zahrnuje osobní výdaje, nákup služeb a nákup materiálů.

Tabulka 4: Projektový rozpočet

Druh výdaje	Jednotka	Počet	Popis položky	Cena (Kč)	Celková cena (Kč)
Osobní výdaje					
Plat garanta projektu	Hodina	Cca 110	Hodinový plat pracovníka	222 Kč	24 420 Kč
Plat mentora	Hodina	Cca 75	Hodinový plat pracovníka	222 Kč	16 650 Kč
Plat interkulturního pracovníka	Hodina	Cca 75	Hodinový plat dvou pracovníků	167 Kč x 2	24 300 Kč
Nákup služeb					
Autobus	Km, Hodina	Cca 45, 5	Pronájem autobusu s řidičem	41 Kč, 400 Kč	3 845 Kč
Propagační materiál	Kus	50, 2	Tisk letáků, 50 ks. A5, 2 ks. A2, Doprava	7,80 Kč, 128 Kč, 119 Kč	765 Kč
Nákup materiálů					
Toner do tiskárny-černý	Kus	1		1 169 Kč	1 169 Kč
Kancelářský papír A4 500 listů	Kus	1		179 Kč	179 Kč
Barevný papír A4 250 listů	Kus	1		279 Kč	279 Kč
Tuhé lepidlo	Kus	5		29 Kč	145 Kč
Štětce balení 6 ks	Kus	5		69 Kč	345 Kč

Vodové barvy	Kus	5		58 Kč	290 Kč
Pastelky balení 12 ks	Kus	5		83 Kč	415 Kč
Fixy balení 12 ks	Kus	5		90 Kč	450 Kč
Krepový papír balení 10 ks	Kus	1		240 Kč	240 Kč
Celková cena projektu (Kč)					73 492 Kč

(Vlastní zpracování, 2024)

Financování projektu proběhne za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (viz kapitola 1.4 Stakeholderi). Pokud nedojde k dostatečnému financování, budou hledány alternativní zdroje financí, jako jsou žádost o granty, nebo spuštění veřejné sbírky online, aby bylo možné zajistit potřebné finanční prostředky.

10.9 Strukturované představení intervenční logiky projektu

Tabulka 5: Logický rámec projektu

	Logika intervence	Objektivně ověřitelné ukazatele	Zdroje, prostředky k ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Zavedení mimoškolní aktivity pro žáky ZŠ a MŠ Příkazy	Počet 16 dětí na plánovaných 18 setkání	Prezenční listina	
Cíle projektu	Vytvoření projektu Kamarádi ze všech koutů pro žáky ZŠ a MŠ Příkazy	Čtyři měsíce fungující projekt Kamarádi ze všech koutů	Prezenční listina Evaluační dotazník	Nízká účast Motivace k účasti na setkáních

Výsledky, výstupy	Čtyřměsíční fungující projekt Kamarádi ze všech koutů Zpracovaná metodika	Zlepšení integrace dětí cizinců mezi své spolužáky Participace dětí, rodičů a zaměstnanců školy	Prezenční listina Evaluační dotazník Zpracovaný metodický dokument	Zlepšení klimatu ve škole Posílení pocitu sounáležitosti v rámci školní komunity
Klíčové aktivity	KA 1: Vytvoření infrastruktury a týmu KA 2: Příprava projektu KA 3: Registrace účastníků a úvodní setkání KA 4: Průběh KA 5: Ukončení	Finanční zdroje	Harmonogram projektu Rozpočet projektu	Zajištění finančních zdrojů Navázání spolupráce s neziskovou organizací Participace dětí, rodičů a zaměstnanců školy Účast na setkáních
				Schválení projektu vedením školy

(Vlastní zpracování, 2024)

Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Cílem bylo zpracovat teoretický podklad, analýzu potřebnosti a navrhnout projekt.

Teoretická část začala představením tématu s vymezením pojmů a popisem výchozího stavu. Dále v této části byla popsána sociální práce v českém školství, integrace a příjemci pomoci. Součástí teoretického podkladu bylo i propojení tématu se sociální politikou, etickým hlediskem a teoriemi a metodami sociální práce.

Kapitola o sociální práci v českém školství poskytla pohled na profesi školského sociálního pracovníka. Tohle povolání není v české legislativě nijak ukotveno. V české republice se tato profese téměř nevyskytuje, výjimkou jsou jen dvě základní školy s oficiální pozicí školského sociálního pracovníka.

V kapitole integrace byly popsány bariéry, které mohou děti cizinců výrazně ovlivnit při začleňování do základního vzdělání. Tuto část také potvrzuje analýza potřebnosti, která byla zpracovaná ve spolupráci se Základní a Mateřskou školou Příkazy. Děti, pocházející z jiných zemí na této škole, vykazovaly stejné obtíže spojené s vyučujícím jazykem a kulturními rozdíly.

V Analýze potřebnosti byly zjištěny poznatky, jako jsou například již zmíněné bariéry, počet studentů, nástroje využívané školou dále především aktuálnost situace a důležitost jejího řešení. Analýza potřebnosti poskytla nezbytné informace pro následující návrh projektu.

Projekt byl vytvořen tak, aby reagoval na specifické potřeby konkrétní školy. Jeho součástí jsou klíčové aktivity, harmonogram, rozpočet a logický rámec. V klíčových aktivitách jsou obsaženy poznatky z teoretické části, například využití narativní terapie a spolupráce s interkulturním pracovníkem. Významnou přidanou hodnotou projektu je participace dětí, rodičů, zaměstnanců školy a projektového týmu. Díky této hodnotě má projekt pozitivní vliv na celou školní komunitu.

Věřím, že tato bakalářská práce představuje významný příspěvek k pochopení a řešení problémů integrace dětí cizinců do základního vzdělávání a poskytuje užitečné návrhy pro zlepšení stávajících integračních strategií.

Bibliografie

ALZA.CZ. [© 1994–2024]. alza.cz. Online. Dostupné z: <https://www.alza.cz/>. [cit. 2024-04-20].

AMNESTY INTERNATIONAL, [b. d.]. *MÁTE JASNO V POJMECH?* [online]. Amnesty.cz. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>

ASOCIACE PRO INTERKULTURNÍ PRÁCI, [© 2024]. *Interkulturní práce v České republice*. Online. Interkulturniprace.cz. Dostupné z: <https://interkulturniprace.cz/co-je-interkulturni-prace/ip-v-ceske-republice/>. [cit. 2024-04-05].

CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ (CIC), [© 2023]. *PROJEKTY*. Online. Cicops.cz. Dostupné z: <https://www.cicops.cz/cz/>. [cit. 2024-04-11].

COUNSELING, [2017]. *LEND A HAND project description*. Onilene. rivistedigitali.erickson.it. Dostupné z: https://rivistedigitali.erickson.it/counseling/archivio/vol-10-n-3/pokret_im_article-12622/. [cit. 2024-04-22].

ČASOPIS SOCIÁLNÍ PRÁCE, [2020]. *Antiopresivní přístupy v sociální práci s rodinami*. Online. Socialniprace.cz. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/fakta-legislativa-dokumenty/antiopresivni-pristupy-v-socialni-praci-s-rodinami/>. [cit. 2024-04-12].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2022. *Život cizinců v ČR*. Praha: Český statistický úřad. ISBN 978-80-250-3285-5.

DÉMONIA S.R.O. [2016]. *PŘEPOČET STÁVAJÍCÍ MZDY NA MZDU S PŘIHLÉDNUTÍM K PŘÍPADNÉ PRÁCI PŘESČAS*. Online. Demoniacz. Dostupné z: <https://www.demoniacz/cas2012/0312n/3.htm>. [cit. 2024-04-20].

DOHNALOVÁ, Eva, 2012. *Úvod do sociální práce s migranty: Problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. CARITAS – Vyšší odborná škola sociální. ISBN 978-80-87623-02-2.

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (FRA), [C2007-2024]. *Listina základních práv EU*. Online. European union agency for fundamental rights. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/cs/eu-charter/article/14-pravo-na-vzdelani#international-law>. [cit. 2024-02-25].

FRYČ, Jindřich; MATUŠKOVÁ, Zuzana; KATZOVÁ, Pavla; KOVÁŘ, Karel; BERAN, Jaromír et al. 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87601-46-4.

HAVLÍKOVÁ, Jana a Kateřina KUBALČÍKOVÁ, 2018. *Analýza současného stavu výkonu sociální práce ve školách a školských poradenských zařízeních a současného stavu výkonu sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: VÚPSV, v.v.i., výzkumné centrum Brno. ISBN 978-80-7416-371-5.

HAVLÍKOVÁ, Jana, 2018. *Sociální práce na základních školách a ve školských poradenských zařízeních: analýza současného stavu v České republice*. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7416-332-6.

HURYCHOVÁ, Eva; KRÁLOVÁ, Sylva; LINTNEROVÁ, Irena; KUNCLOVÁ, Romana; HAKALOVÁ, Lenka et al. 2017. *Role sociálního pracovníka ve školství*. Sešit sociální práce. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7421-136-2.

INTERKULTURNÍ PRÁCE, [© 2024]. *INTERKULTURNÍ MEDIACE*. Online. Interkulturniprace.cz. Dostupné z: <https://interkulturniprace.cz/oplzz/interkulturni-mediace/ceska-republika/interkulturni-mediace/>. [cit. 2024-04-22].

IRIS CENTER, [© 2024]. *What impact do culture and language have on a family's involvement in school and on their child's education?* Online. Dostupné z: <https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/clde/cresource/q3/p07/>. [cit. 2024-04-11].

KOSTELECKÁ, Yvona; HÁNA, David a HASMAN, Jiří, 2017. *Integrace žáků-cizinců v širším kontextu*. V Praze: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7290-896-7.

KRATOCHVÍL, Stanislav, 1997. *Základy psychoterapie: [směry - metody - výzkum]*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-179-7.

KREBS, Vojtěch, 2010. *Sociální politika*. 5. Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-585-4.

KURZYCZ, [© 2000–2024]. *Platové tabulky 2024: tabulky platů pro lékaře, učitele, zdravotníky a další profese*. Online. Kurzy.cz. Dostupné z: https://www.kurzy.cz/platy/platove-tabulky/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR1s0xs1-cUABk4pyvYagqsWORipayHfLldBVePf7t7IuGZdsH3Wmm051g_aem_AYgHeZS6DekOdV8ykcQRuRaRUHtxOSRhLzIr3VmOBWz55W5Yevfp9M7MBKcop4MfEwzO3qvJOgDtQiMVqu0Hykg. [cit. 2024-04-20].

KUTNOHORSKÁ, Jana; CICHÁ, Martina a GOLDMANN, Radoslav, 2011. *Etika pro zdravotně sociální pracovníky*. Grada. ISBN 978-80-247-3843-7.

MÁTEL, Andrej, 2019. *Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2220-2.

MATOUŠEK, Oldřich, 2001. *Základy sociální práce*. Portál. ISBN 80-7178-473-7.

META O.P.S., [© 2022]. *Publikace a produkty*. Online. meta-ops.eu. Dostupné z: <https://meta-ops.eu/>. [cit. 2024-04-11].

META, [2023]. *INTERKULTURNÍ PRACOVNÍCI*. Online. Inkluzivní škola. cz. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/interkulturni-prace>. [cit. 2024-04-05].

META, [2024]. *POČTY CIZINCŮ NA ŠKOLÁCH*. Online. Inkluzivní škola. cz. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/pocty-cizincu-na-skolach>. [cit. 2024-04-10].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (MPSV), [b.d.]. *Národní zdroje financování integrace cizinců v ČR*. Online. cizinci.cz. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/narodni-zdroje>. [cit. 2024-04-09].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT), [© 2022]. *Projekt: Podpora rovných příležitostí*. Online. Edu.cz. Dostupné z: <https://www.edu.cz/npo/projekt-podpora-rovnych-prilezitosti/#4-obecn%C3%A9-dotazy>. [cit. 2024-03-11].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT), [©2024]. *Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: Statistická ročenka školství*. Online. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>. [cit. 2024-02-24].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MŠMT), [© 2024]. *Slovníček pojmů*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>. [cit. 2024-03-01].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR), [2022]. *Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu v roce 2023*. Ministerstvo vnitra České republiky.

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT (NPI), [2015]. *Není čeština jako čeština aneb Jak se to má s pojmy ve vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem*. Online. Metodický portál RVP.CZ. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/19605/www.inkluzivniskola.cz>. [cit. 2024-03-03].

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT, [2023]. *Školní sociální pedagog – investice, která se škole mnohokrát vrátí*. Online. youtube.cz Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=J_6AiVuBZNY&t=397s. [cit. 2024-03-11].

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT, [b.d.]. *CO JE INKLUZE VE ŠKOLE?* Online. Inkluzevpraxi.cz. Dostupné z: <http://inkluzevpraxi.cz/apivb/co-je-inkluzi>. [cit. 2024-04-10].

NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ (NSP), [© 2017]. *Interkulturní pracovník*. Online. Nsp.cz. Dostupné z: https://nsp.cz/jednotka-prace/interkulturni-pracovnik?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMATAAR0YrXoPjzhvYFNXiDIniY1JcHzjjgLXzEPFqi5zD_zx66hySYPD_vuKPtI_aem_AYioDiaFOIAX2i7o3OdkIC-mUqAzbOsoaf3IFzmBfDZY0F4ZTO9x5GwXVHj2SiEp8N-Jhyy1OgNZKWK1qgjkcMMM. [cit. 2024-04-20].

NAVRÁTIL, Pavel, 2001. *Teorie a metody sociální práce*. Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0.

OPERAČNÍ PROGRAM JAN AMOS KOMENSKÝ (OP JAK), [2022]. *Přehled šablon a jejich věcný výklad: Příloha č. 2 výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I*. Řídicí orgán OP JAK.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY (PČR), [2009]. *Diskriminace*. Online. Policie.cz. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/diskriminace.aspx>. [cit. 2024-04-11].

Sdělení č. 208/1993 Sb. ze dne 6. srpna 1993, sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků.

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI, [© 2011–2024]. *ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU*. Online. Migrace.com. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/zadatele-o-mezinarodni-ochranu>. [cit. 2024-03-01].

SCHOOL SOCIAL WORK ASSOCIATION OF AMERICA (SSWAA), [b.d.] Online. sswaa.org, Dostupné z: <https://www.sswaa.org/school-social-work>. [cit. 2024-03-01].

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, [2017]. *Předsudek*. Online. Sociologická encyklopedie. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/P%C5%99edsudek>. [cit. 2024-04-11].

SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR, [2022]. *ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR*. *Společnost sociálních pracovníků ČR*.

STUDENTSKÉ LISTY, [2021]. *Komentář: Diskriminace cizinců na školách. Lze ji zabránit?* Online. Slisty.cz. Dostupné z: <https://slisty.cz/cizinci-jsou-diskriminovani-na-skolach-jde-tomu-zabranit/>. [cit. 2024-04-11].

ŠANCE DĚTEM, [2015]. *Dítě - cizinec v české škole*. Online. Sancedetem.cz. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/dite-cizinec-v-ceske-skole>. [cit. 2024-04-11].

THE DUKE OF EDINBURGH'S INTERNATIONAL AWARD, [© 2024]. *STAND BY ME / STOJÍM PŘI TOBĚ*. Online. dofe.cz. Dostupné z: <https://dofe.cz/stojim-pri-tobe>. [cit. 2024-04-07].

TITĚROVÁ, Kristýna, 2010. *Bariéry cizinců na české škole*. META.

UCHYTIL BUS & SERVIS, [b.d.]. Uchytíl.cz. Online. Dostupné z: <https://www.uchytil.cz/cenik/>. [cit. 2024-04-20].

Vyhláška č. 72/2005 Sb. ze dne 17. února 2005, vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

VÝHODNÝ TISK, [© 2013–2024]. Vyhodnytisk.cz. Online. Dostupné z: <https://www.vyhodnytisk.cz/letaky/>. [cit. 2024-04-20].

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PŘÍKAZY, [2023]. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2022/2023*. Základní škola a Mateřská škola Příkazy.

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 31. března 2006, zákon o sociálních službách.

Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 23. prosince 1999, zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 10. listopadu 2004, zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

ZATLOUKAL, Leoš, [b.d.]. *PŘÍSTUP ZAMĚŘENÝ NA ŘEŠENÍ – STRUČNÝ ÚVOD*. Dalet.

Seznam příloh

Příloha 1: Informovaný souhlas	77
Příloha 2: Propagační leták	78
Příloha 3: Přihláška do projektu	79
Příloha 4: Harmonogram pro rodiče.....	81
Příloha 5: Evaluační dotazník	83

Přílohy

Příloha 1: Informovaný souhlas

PROHLÁŠENÍ

Informovaný souhlas s vypracováním projektu „Kamarádi ze všech koutů“, který je součástí bakalářské práce.

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

Byl/a jsem informován/a o účelu zpracování informací, kterým je využití dokumentů školy pro potřeby bakalářské práce Debory Bujokové s názvem Asistence při začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání. Cílem bakalářské práce je návrh projektu na zlepšení integrace dětí cizinců na Základní a Mateřskou školu Příkazy.

Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s informacemi nakládáno a jakým způsobem budou použity v bakalářské práci.

Dávám své svolení k tomu, aby bylo použito jméno naší školy ZŠ a MŠ Příkazy, společně s dokumenty školy a údaji o škole, v rámci bakalářského projektu „Kamarádi ze všech koutů“

V Příkazích dne 23. dubna 2024

Základní škola a Mateřská škola Příkazy,
příspěvková organizace
Příkazy 22
783 33 Příkazy
IČ: 709 83 941 (1)

Podpis.....

**Projekt na začlenění dětí cizinců do Základní
a Mateřské školy Příkazy**

Kamarádi ze všech koutů

Kdo se může zapojit?:

- **Žáci ZŠ a MŠ Příkazy**
- **Zaměstnanci školy**
- **Rodiče dětí**

Na co se můžete těšit?:

- **Zábavné naučné aktivity:**
sporty
tanec
kulinářství
tvoření

Jaký to má přínos?:

- **Stmelení kolektivu**
- **Kulturní porozumění**
- **Rozvoj slovní zásoby**
- **Vzájemný respekt a tolerance**

KDY? a KDE?

od 7.2. 2025 do 6.6. 2025
na ZŠ a MŠ Příkazy (Příkazy 22)

(Přihlásit se můžete u třídního učitele do 20.1. 2025)

Příloha 3: Přihláška do projektu

Přihláška do projektu:
Kamarádi ze všech koutů

JMÉNO A PŘIJÍMENÍ:

.....

TŘÍDA:

.....

Základní a Mateřská škola Příkazy

EMAIL A TEL. NA ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE:

.....

TRVALÉ BYDLIŠTĚ:

.....

PODPIS ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE:

Kamarádi ze všech koutů

Harmonogram pro rodiče

**Rodiče jsou na všech setkáních
vítáni**

**1.setkání - Seznámení - Děti si připraví
otázky**

**2.setkání - Kreativní tvoření - děti si s sebou
přinesou výtvarné pomůcky, které by chtěli navíc
použít**

**3.setkání - Děti si s sebou přinesou oblíbenou
hračku**

**4.setkání - Sportovní aktivity - Sportovní
oblečení, Děti si promyslí hry**

5.setkání - Kreativní tvoření

**6.setkání - Zábavné aktivity - Děti si přinesou
pouzdro**

**7.setkání - Sportovní aktivity 2 - Sportovní
oblečení**

**8.setkání - Vaření - Účastni budou i rodiče,
přinesou ingredience k předem promyšleným
receptům**

9.setkání - Zvyky a tradice

**10.setkání - Příchod jara - Děti přinesou vajíčka,
proutky, jídlo**

11.setkání - Výlet

**12.setkání - Hudba - Děti si
nachystají oblíbené písně**

13.setkání - Tanec

14.15.16.setkání - Příprava na ukončující akci

Ukončení - 6. června 2025 15-18 hodin

**Evaluační dotazník k projektu:
Kamarádi ze všech koutů**

	Rozhodně ANO			Rozhodně NE	
Byli jste s formou projektu spokojení?	1	2	3	4	5
Byl dle vás projekt přínosným?	1	2	3	4	5

V čem byl dle vás projekt přínosným?

Naučili jste se novým věcem? Jakým?

Našli jste si nové kamarády? ANO NE

Zlepšila se vám vaše znalost češtiny? ANO NE

Podářilo se vám lépe začlenit se do kolektivu? ANO NE

Jaká aktivita se vám líbila nejvíce a proč?

Co Vám přišlo, že by se dalo na projektu zlepšit?

Anotace

Předkládaná bakalářská práce s názvem Asistence při začlenění dětí cizinců do základního vzdělávání se zaměřuje na problematiku spojenou se začleněním dětí cizinců do základního vzdělávání. Cílem práce je zpracovat teoretický podklad, analýzu potřebnosti a návrh projektu. Teoretická část práce obsahuje představení tématu, popis školské sociální práce, popis integrace. Dále popisuje propojení s teoriemi a metodami sociální práce, sociální politikou, etikou a legislativou. Na získané informace z analýzy potřebnosti reaguje praktická část práce. Tato část je zaměřena na návrh projektu pro Základní a Mateřskou školu Příkazy. Projekt obsahuje klíčové aktivity, harmonogram, rozpočet a logický rámec.

Klíčová slova: Cizinci, Děti, Integrace, Sociální práce, Začlenění, Základní vzdělávání

Annotation

The present bachelor thesis entitled Assistance in the integration of foreign children into primary education focuses on the issues related to the integration of foreign children into primary education. The aim of the thesis is to elaborate the theoretical basis, the analysis of the need and the project proposal. The theoretical part of the thesis includes an introduction of the topic, a description of school social work, a description of integration and the connection with theories and methods of social work, social policy, ethics and legislation. The practical part of the thesis responds to the information obtained from the needs analysis. This part focuses on the proposal of the project for Primary school and Kindergarten Příkazy. The project includes key activities, timeline, budget and logical framework.

Keywords: Children, Inclusion, Integration, Primary education, Social work, Strangers